

Erasmus

Erasmus Student Journal of Philosophy

#16 | June 2019

Erasmus Student Journal of Philosophy

www.eur.nl/esphil/esjp
Contact: esjp@esphil.eur.nl

ISSN: 2212-9677

Editorial

The sixteenth edition of ESJP consists of four wonderful papers selected from a wide variety of high quality nominations. We are very grateful for the amount of professors nominating the best papers of their students, and for all authors and potential authors eager to improve their works and share them with a wider audience. I truly believe that the exchange and publication of papers from different philosophical disciplines and backgrounds is an essential part of the rich and diverse philosophical environment that we strive to maintain at the Erasmus School of Philosophy. Therefore, I would like to thank all that have contributed to the sixteenth edition of the Erasmus Student Journal of Philosophy.

This edition, we unfortunately had to say goodbye to the secretary of edition 14 and 15 of ESJP, Jonasz Dekkers. I would like to thank Jonasz for his countless contributions to this journal and especially for his assistance during my first edition as editor-in-chief. Although it is always sad to say goodbye to an editor, this also means that there is an opening for a new editor. So on this note, I am proud to introduce Nicolaas Zondervan as our newest editor. Nicolaas has already proved himself to be a wonderful addition to the editorial board, through his thorough comments and by

taking up the role as lead editor without hesitation. I am also very thankful for Rodrigo, who took over Jonasz' role as secretary. Rodrigo's energy, enthusiasm, and advice have helped me immensely during the editorial process.

There are many people that I would like to thank in particular for their time and efforts. First and foremost, the four authors of this edition: Annalisa Costella, Edwin Lokker, Koen Schoenmakers, and Erica Yu. They have worked incredibly hard to improve their papers even further, and I believe they should be extremely proud of what they have achieved. And of course, the editors that have worked on edition 15. I am so grateful to be part of this team of enthusiastic and hard-working people. I would also like to thank the advisory board for guiding me through this process, their advice has always been extremely valuable to me. In this edition, a special thanks goes out to the jury of the Bayle Bokaal: Daan Dronkers, Sam Rijken, and Liesbeth Noordegraaf-Eelens. And finally, to the author of the winning paper of this year's Bayle bokaal: Art van Houwelingen!

Jeltje van der Haer
Editor-in-chief

About the Erasmus Student Journal of Philosophy

The Erasmus Student Journal of Philosophy (ESJP) is a double-blind peer-reviewed student journal that publishes the best philosophical papers written by students from the Faculty of Philosophy, Erasmus University Rotterdam and from the Humanities Program of the Erasmus University College. Its aims are to further enrich the philosophical environment in which Rotterdam's philosophy students develop their thinking and bring their best work to the attention of a wider intellectual audience. A new issue of the ESJP appears on our website every July and December.

To ensure the highest possible quality, the ESJP only accepts papers that (a) have been written for a course that is part of the EUC or Faculty of Philosophy curriculum and (b) nominated for publication in the ESJP by the teacher of that course. Each paper that is published in the ESJP is subjected to a double-blind peer review process in which at least one other teacher and two student editors act as referees.

The ESJP encourages students to keep in mind the possibility of publishing their course papers in our journal, and to write papers that appeal to a wider intellectual audience.

Editorial Board

Jeltje van der Haer
(Editor-in-chief)

Rodrigo Bustamante (Secretary)

Hnady Abbady
Måns Abrahamson

Hester Bartelsman
Annalisa Costella

Natalia Derossi
Elisabetta Gobbo

Dyonne Hoogendoorn

Linde van Noord
Jakob Shönhuber

Mark Tieleman
Eline Wolfhagen

Nicolaas Zondervan (Guest editor)

Advisory Board

Thijs Heijmeskamp
Matthijs Geleijnse

Dennis Prooi
Lydia Baan Hofman

Supervisory Board

dr. B. Leeuwenburgh
prof. dr. F.A. Muller
prof. dr. J.J. Vromen

All work in this issue of the Erasmus Student Journal of Philosophy is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 3.0 Unported License. For more information, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>

Disclaimer

Although the editors of the Erasmus Student Journal of Philosophy have taken the utmost care in reviewing the papers in this issue, we cannot exclude the possibility that they contain inaccuracies or violate the proper use of academic referencing or copyright in general. The responsibility for these matters therefore remains with the authors of these papers and third parties that choose to make use of them entirely. In no event can the editorial board of the Erasmus Student Journal of Philosophy or the Faculty of Philosophy of the Erasmus University Rotterdam be held accountable for the contents of these papers

Jury report Pierre Bayle Trophy 2019

Ten o'clock on a Wednesday morning, rain unrelentingly beats against the windows, sharp flashes of lightning, followed, ever so quickly, by the ominous sound of thunder rumbling in the distance -- perhaps foreshadowing the rumble to come? The Bayle Bokaal jury is about to make a phone call. Two of the three members have already reached an agreement, but the vote has to be unanimous. The phone rings. How will the third jury member judge? The phone rings again. If she agrees, this all can be over in a few minutes. The call is established; words of greeting exchanged. If she does not agree, they are all in for a long deliberation. The three members of the jury start their discussion of the first article on their respective shortlists, while the thunder continues in the distance.

Since Piketty's Capital in the Twenty-first Century, wealth tax policy has become a big issue. "Productivity and Inheritance. Diminishing inequality without losing the incentives" tackles a small part of this big issue by comparing two seemingly contradictory policy proposals. The article starts off by formulating a rule utilitarian framework of assumptions in which the two proposals can be evaluated. The exposition is very clear, and very easy to follow, even for readers with little economic literacy. The clear and concise writing continues in the very effective section that introduces the two policy proposals. The author spends exactly enough

words on both proposals to show their respective strengths and weaknesses, all while maintaining readability. In the comparison that follows, the author insightfully notes that the proposed policies will have effects on the behaviour of distinct generations. The author then shows how this naturally suggest a new policy that combines the two proposed. It is convincingly argued that the two proposed policies are not necessarily contradictory, but rather should be seen as complementary. Unfortunately, this conclusion remains on the level of economy or policy, and the article ends before a philosophical reflection on this new, combined policy is made. Nevertheless, the author excellently guides us through the ins and outs of economic inheritance policy without resorting to confusing jargon. Most importantly, the clear writing and structure makes this article enjoyable to read.

The jury agrees. This article definitely belongs to the best they have read. But it is not the only one. Another article has drawn the attention of all three members -- but does it rank among the best? The jury continues their discussion, while the thunder subsides.

In "Therapy or Enhancement? Sex reassignment therapy in the context of Plessner's Philosophical Anthropology",

the distinction between therapy and enhancement is explored through Helmut Plessner's philosophical anthropology applied to sex reassignment surgery and therapy. The article gives a very accessible introduction to Plessner's fundamental laws that humans are subjected to. It is nicely shown how these three fundamental laws give rise to three spectra, which must all be in balance for humans to be in good health, according to Plessner. The author takes great care to make this perspective on health mesh with our pretheoretic intuitions about health, by relating it, for instance, to the World Health Organization's definition of health. The author then convincingly shows that sex reassignment therapy restores or retains the balance in Plessner's three spectra of health, and concludes that the patient undergoing such therapy is treated by the medical professional with regard to the principle of health. In Plessner's terminology, the patient does not lose their eccentric positionality. The article could have stopped here, but instead, and this is what makes it a particularly good article, it goes beyond. The author recognizes that even though there is balance in the three spectra, something is altered during therapy: the author refines the notion of meta-eccentricity introduced by Verbeek (2014) to describe this alteration of the patient's

relation to its own centre. Given this alteration, the author concludes that sex reassignment therapy classifies both as therapy and as enhancement, and hence that a more nuanced view of the distinction is needed. The article is clear, both in its structure and its use of terminology, and although it introduces some of Plessner's more technical terms, it, commendably, never loses itself in obscure terminology.

Again, the jury agrees; the top two of articles has been established. Yet a final judgement has to be made. Small strokes of sunlight begin to tear through the dark clouds. The rain has stopped. A winner is chosen.

The jury proclaims the article "Therapy or Enhancement? Sex reassignment therapy in the context of Plessner's Philosophical Anthropology" as the winner of the 2019 Bayle Bokaal, and congratulates the author. In particular, the jury commends that the article goes beyond an application of philosophy to a societal question by critically reflecting on the consequences and conclusions of this application.

D. Dronkers, L.H.J. Noordeggraaf-Eelens, S.M. Rijken
Jury of the Pierre Bayle Trophy 2019

In this Issue

In “Freedom of Research in Economics: a goal to strive for?”, Annalisa Costella tackles a heatedly debated topic. Costella asks herself and her readers whether, and to what extent, it would be desirable to actively intervene on economists’ freedom of research. Rather than investigating whether it would be desirable in general, she takes a specific perspective. She examines whether intervening on freedom of research in economics would foster the attainment of knowledge in the field. To do so, she considers two different proposals for intervening in the current practice of the discipline, namely adopting a code of ethics by which economists should abide or imposing external controls on the research carried out by economists. She argues that both proposals are, at best, ineffective and, at worst, detrimental to advance knowledge.

In ‘Verkeerd Verbonden’ Edwin Lokker tries to explain how the practice of public administration could benefit from the social theory of Willem Schinkel. However, before that could be the case he has to change a small but fundamental detail in that theory. Schinkel claims that the social system, the study object of sociology (and public administration in

some sense), can best be seen as an autopoietic system. A system that creates itself without the interference of other systems. To Lokker this is highly problematic, because this detail denies any influence whatsoever of human beings on the social system. Despite our experiences that we have at least some influence. When we order a beer, most of the time we get a beer. Of course this is a bit exaggerated, but in this paper he will explain in further detail why the social system cannot be perceived as an autopoietic system. He argues that it should be seen as an allopoietic system: a system produced by other systems. With this view he tries to make plausible that humans have some influence on the social system and that the practice of public administration could benefit from the social theory of Schinkel.

Within ethics, subjectivism has become somewhat of a dirty word. In ‘The Discomfort in Frankfurt’ Koen Schoenmakers asks what exactly it is about this school of metaethics that makes people so uncomfortable. He proposes that if subjectivism is seen within the broader context of a philosophical worldview such as that of Harry Frankfurt, this discomfort is wholly unjustified. He

demonstrates how Frankfurt's views on truth and his non-traditional notion of free will negate the uncomfortable elements of ethical subjectivism.

In "Keeping it in the family: Exploring how the context-dependent effects of family business succession on inequality of opportunity can contribute to policy," Erica Yu tackles an often disregarded aspect of the practice of inheritance: family business succession. She details how the passing on of business ownership and management to family members have context-dependent effects on equality of opportunity in society. The policy implications of these context-dependencies are then discussed.

Table of Contents

Freedom of Research in Economics	8 - 20
<i>A Goal to Strive for?</i>	
Annalisa Costella	
Verkeerd Verbonden	21 - 47
<i>Gevolgen en kansen van de sociale theorie van Willem Schinkel voor de bestuurskunde</i>	
Edwin Lokker	
The Discomfort in Frankfurt	48 - 58
Koen Schoenmakers	
Keeping it in the family	59 - 68
<i>Exploring how the context-dependent effects of family business succession on inequality of opportunity can contribute to policy</i>	
Erica Yu	

Freedom of Research in Economics

A Goal to Strive for?

Annalisa Costella

1. Introduction

In the following essay, I will investigate whether freedom of scientific research (FSR) can be justifiably constrained. I will focus on the issue of FSR in economics. The common narrative is that the field is dominated by the scientific paradigm endorsed by orthodox economists, who marginalize academically those who rely on different approaches, namely heterodox economists (Romer, 2016; Roos, 2016).

In this essay, I will refer to orthodox economists as those representing the dominant school of thought in economics, which is constituted mainly by neoclassical economists (Colander et al., 2004; Dequech, 2007). Neoclassical economists are, in turn, characterised by shared theoretical and methodological features. The shared theoretical characteristics that feature in the work of most orthodox economists are at least the following three. Firstly, orthodox economists ground their economic models on the assumption that individuals are rational. I herein identify individual rationality with expected utility maximisation¹.

Secondly, they usually emphasise that the economy will tend to the equilibrium (at least in the long run). Thirdly, they tend to neglect the fact that people, in real life, might be affected by severe uncertainty, i.e. uncertainty that cannot be treated probabilistically (Dequech, 2007; Walker et al., 2013). Moreover, those economists usually share an emphasis on both mathematical formalism (i.e. they base their economic analysis on mathematical models) and axiomatism (i.e. they deductively derive their models from a set of axioms) as rigorous tools of investigation. I propose, however, to characterise orthodox economists through their shared theoretical and ideological assumptions (i.e. assumption of individual rationality, tendency of the economy to reach an equilibrium in the long run, lack of severe uncertainty), rather than focusing on their common methodological framework. The reason for this is that the three ideological assumptions mentioned above characterise orthodox economists specifically. In contrast, methodological assumptions such as mathematical formalism, while shared by most orthodox economists, are not exclusive to them. This is in line with the labelling proposed by some prominent

¹ An individual is an expected utility maximiser when she has preferences that are complete and transitive (Sen, 1973).

economists themselves such as Colander et al. (2004), Dequech (2007) and Hodgson (1999))².

Defining heterodox economists is complex, and I do not here pursue an unequivocal characterisation. Indeed, the label of heterodox economists applies to a variety of economic schools of thoughts, such as the Austrian school of economics, ecological economics, and institutional economics. In this case as well, I will draw on the definition proposed by Colander et al. (2004) and Dequech (2007). Under their reading, heterodox economists are those economists who do not share the ideological assumptions behind the orthodox narrative. This means that they usually reject the characterization of individuals as rational agents, do not believe that the economy inherently tends to the equilibrium, and admit that individuals can suffer from deep uncertainty. Some of them, such as Austrian economists, also reject the use of heavy mathematical formalism as the correct tool to investigate economic issues. This latter methodological characteristic is nevertheless not a common feature and, as mentioned above, will not be taken here as a defining characteristic. Note, once again, that what distinguishes orthodox from heterodox economists under the definition I have put forth is the theoretical and ideological assumptions that the two groups share, rather than methodological ones.

Many economists and philosophers have argued that heterodox economists do not have the possibility to express their voice in well-respected academic environments (Roos, 2016; Romer, 2016). Such an argument is usually advocated to justify two types of interventions, namely the adoption of a code of ethics and the imposition of external control over the current practice in economics, to render the discipline more pluralistic and foster knowledge in the field (DeMartino, 2005; Dow, 2016). In what follows, I will concentrate exclusively on these two interventions. I will argue that they do not foster knowledge in economics. Indeed, while academic economic practice (and its epistemological status) has many flaws, actively intervening on economists' FSR in the two specific ways mentioned above is the wrong solution to the problem.

The essay proceeds as follows. In Section 2, I will present the epistemological argument in favour of FSR. I will use this argument to show that, if certain background assumptions are in place, FSR is a proper condition to foster knowledge. In Section 3, I will consider the critiques of those who believe that conditions for the epistemological argument are not present, justifying the need for interventions. In Section 4, I will refute the objections outlined in the previous section. I will argue that, while it may be true that the conditions needed for the epistemological argument to work

² The reason for using this definition, rather than others, is that it expresses the perspective of heterodox economists on what criteria distinguish them from orthodox economists. Indeed, economists such as Colander, Dequech and Hodgson are part of the heterodoxy. Moreover, it should be noticed that, even if this definition is not uncontroversially accepted, it has the virtue of enjoying a certain agreement in the literature, which renders it a valuable starting point for the discussion in this paper.

are not fully present, there is no reason to believe that intervening on economists' FSR in the way proposed in Section 3 will enhance or restore them and, consequently, better promote the attainment of knowledge. In Section 5, I will outline my conclusion.

2. Freedom of scientific research

There are different arguments in favour of FSR. In this essay, I will consider one of them, which I will label as the "epistemological argument". The idea behind this is that FSR should be defended because it fosters the attainment of knowledge in a field of research. The argument has been devised in diverse forms by various philosophers. In the following, I will concentrate on the version proposed by Mill, which resembles most closely the rationale offered for FSR today (Wilholt, 2010). The upshot behind it is that limiting the topics and types of research that can be pursued is detrimental for the attainment of knowledge. The reason for this is that nobody can confidently discard as unfruitful a certain type of research by relying on the scientific standards adopted at the point in time in which the evaluation is made. It cannot be excluded with certainty that seemingly infertile approaches could prove ground-breaking in the long run. As a result, scientists should have complete freedom to choose their preferred approach. Such variety of research approaches will promote the attainment of knowledge. Indeed, at least some of those approaches, unpredictably, will be successful. This argument relies on two assumptions, which, in turn, hold if some prior premises are in place (Wilholt, 2010).

Assumption 1: FSR fosters a variety of research approaches.

Prior premise 1.1: The incentive structure of the research environment is adequate.

Prior premise 1.2: Researchers have accurate and updated information on the work of the relevant research community.

Assumption 2: A variety of approaches leads to genuine knowledge more often than to error.

Prior premise 2.1: Researchers are sufficiently independent from each other.

In what follows, I will dig deeper into these two assumptions and their prior premises. Subsequently, I will turn to how the epistemological argument itself, and its underlying assumptions, apply to economics.

I will start with **Assumption 1**, namely that FSR promotes a variety of approaches. Why is FSR better than other means at promoting a diversity of approaches? A compelling answer may be the following. Scientists normally want to be credited for a scientific discovery. Indeed, making a scientific discovery implies gaining a good reputation in one's own research environment. In order to be credited for a discovery, however, a scientist must be among the first ones to make it. Thus, the argument goes, if a certain approach has been already adopted by a large number of scientists, then an individual would have a strong incentive to pursue a different and novel scientific approach. By doing so, she would become more likely to make a new contribution to her

research field, which will give her recognition. But the option of pursuing such an approach is available only if scientists are left free to choose the research agenda they prefer (i.e. if there is FSR) (Wilholt, 2010). Note that **Assumption 1** holds only if two prior premises are in place. Firstly (**Prior Premise 1.1**), the research environment should be designed in a way that motivates researchers to come up with novel solutions by crediting them adequately. This is because researchers are really free to pursue their own research approaches only in an environment that presents an appropriate system of incentives. To see why this is the case, think, for instance, of a research environment in which pursuing one specific line of research is incredibly more profitable than all the others (i.e. there are more funding bodies that support that particular line of research, it is easier to get tenure, or it is easier to publish in well-respected journals). In such a case, those initially interested in a different strand of research might have a strong incentive to switch to the “most popular” one. Such an incentive structure might discourage the researcher from pursuing her own research, if this is different from the most “respected one”. This, in turn, might result in an implicit restriction on researchers’ freedom to pursue the research they prefer. Secondly (**Prior Premise 1.2**), researchers should have accurate and constantly updated information on the work carried out by the rest of the community. This happens only if there is free interaction and easily available information within and between fields (Wilholt, 2010).

Let me now turn to **Assumption 2** of the epistemological argument, namely that such diversity of approaches fosters the attainment of knowledge. Why does heterogeneity of approaches promote knowledge better than homogeneity? The answer is the following. Having various approaches means that there may be cases in which the success of one approach threatens the flourishing of another. In those cases, scientists who adopt a certain approach may have strong incentives to check the work of scientists using a different one. If they find flaws in it, their contrasting approach can gain credibility. But here also, **Assumption 2** holds only if a further prior premise is in place: that researchers are sufficiently independent from each other. Indeed, the peer-review system can be efficient exclusively when the relevant community of researchers does not share a systematically flawed background presumption. If this is the case, mutual criticisms cannot help in detecting this kind of mistaken assumptions (Wilholt, 2010).

The epistemological argument for FSR, specified in the form I have presented above, has been applied to economics. Many academic economists such as McCloskey (1990) and Boettke & Donnell (2013) conceive of the academic environment in economics exactly as a marketplace for ideas where perfect competition predominates. This means that there is free entry and perfect knowledge among those who are in the marketplace (Strassmann, 1993). Ideas and theories are exchanged, and the best economic theories thrive spontaneously. This is because the ideas produced by one economist are constantly subject to review by her peers.

Thus, the system of "awards and punishments" of economists is based exclusively on their merit. In this way, every possible agreement (i.e. the "attained knowledge" in the field) between economists is only the result of rigorous investigation of their subject matter. In a perfect market, the most efficient outcome is obtained if the market is left free to operate. Similarly, the optimal way to attain knowledge in economics is to let economists free to pursue their own research (Boettke & Donnell, 2013). Hence, the idea is that the conditions needed for the epistemological argument to work are present in economics' academic environment. Therefore, FSR in economics, in its current form, is the best way to produce knowledge.

3. Scepticisms on freedom of scientific research in economics

In the previous section, I have presented the epistemological argument in favour of FSR. Subsequently, I have shown how the argument applies to the realm of economics, according to some economists such as McCloskey, Boettke, and Donnell. However, this position is not uncontroversial. Many philosophers and economists (Garnett, 2011; Romer, 2016; Roos, 2016) believe that there is nothing more inaccurate than depicting the academic environment in economics as a free market where ideas and ideologies are exchanged and the "best one" wins. Or, others argue³, supporters of the

epistemological argument and supporters of free market make the same mistake. They both show an ungrounded optimism towards the optimality of free exchange. In this section, I will present the rationale behind the idea of those who believe that the conditions needed for the epistemological argument to hold do not apply in economics. Subsequently, I will consider their two main proposals for actively intervening in the field to restore them.

According to the "detractors" of the current research practice in economics, none of the background conditions needed for the two assumptions in support of the epistemological argument are in place in economics. As a result, they should be restored forcefully by actively intervening on economists' FSR⁴. Let me analyse the two conditions in turn.

I will start with the premise that FSR leads to a variety of approaches (**Assumption 1**) and its two underlying background conditions (**Prior Premise 1.1** and **Prior Premise 1.2**). According to many (Romer, 2016; Roos, 2016; Strassmann, 1993), there is neither an adequate incentive structure that fosters novel ideas in the field (**Prior Premise 1.1**) nor sufficient communication between economists (**Prior Premise 1.2**). Rather than promoting the flourishing of different research approaches, the academic environment of economics suffers from being stationary and characterised by

³ See, for instance, Wilholt (2010)

⁴ It is important to note that, whenever I refer to intervention on FSR, I mean practices that actively impose a form of control/check on the economists' freedom to pursue the research she prefers and to discard from her research practice those brands of research that she deems unfruitful.

evident homogeneity. As an example, reviewers in top economic journals are usually orthodox economists, who represent the biggest and most prestigious group of economists (Roos, 2016). This is not unproblematic. Indeed, as Strassmann (1993) notes, the appeal and persuasiveness of an argument hinges partly on its affinity (in terms of methods and style used) to the judging audience. This means that journal reviewers will be more likely to appreciate articles written by colleagues who are in the same methodological ballpark. Moreover, as Roos (2016) notes, reviewers may have strong incentives to use rules of thumbs (such as discriminating authors that do not teach in top-universities) for peer-reviewing rather than doing a high-quality work. The reason for it is that editors in journals are economists themselves. Thus, peer-reviewing subtracts time and effort from their own research. This is coupled with low rewards for good peer-reviewing. Indeed, reviewers do not receive a monetary reward based on the quality of their review nor on the accuracy of the reviewing process⁵. The two considerations made above highlight that articles written by orthodox economists who teach in good universities are more likely to be published. As a matter of fact, they are both aligned to the methodological standards used by reviewers and they require less work from the reviewers. As

an example, Roos (2016, p. 10) points out that the top five economics departments account for 28.7% of the papers published in the Journal of Political Economy and 37.5% in the Quarterly Journal of Economics. Note that the number and quality of publications influences, in turn, the likelihood of teaching at elite universities. The institution to which a certain researcher belongs influences, in turn, the likelihood of publishing in respected journals. Therefore, the system of incentives open to researchers seems to have the structure of a vicious cycle rather than the one of a market with free entry. To have a voice in the economics' field, a researcher should aim to become a well-respected economist, who teaches in an elite university. Publishing in well-respected journals is a powerful way to ease such endeavour. However, those prestigious journals are likely to accept primarily papers by top economists, who teach in elite universities.

The second background condition (**Prior Premise 1.2**) needed for the assumption of FSR to lead to a variety of approaches (**Assumption 1**), namely that there is sufficient interaction both within the field and with other fields, does not hold either. Interaction within the field and between sciences seems severely limited when it comes to economics. The reason is that the most copious group of economists, orthodox economists, is usually either uninterested or highly

⁵ There might be two possible counterarguments to this statement. The first one is that reviewers might be intrinsically motivated to produce a high-quality review. While this might well be the case, it should be noticed that, according to a model developed by Thurner & Hanel (2010), it is sufficient that one third of the reviewers produces poor reviews that the overall review process is compromised. A second counterargument might be that even reviewers who are not intrinsically motivated might have a strong incentive to produce high-quality reviews. Indeed, if they produced systematically poor reviews, they would be expelled from the referees board. This might be the case. However, the problem can be avoided by implementing the lowest possible effort (i.e. using the simple rule of thumb mentioned above).

sceptical of what different groups of economic researchers (namely, heterodox economists) work on. Furthermore, orthodox economists seem equally uninterested in what other social scientists, and other scientists in general, are working on. The field seems to be suffering from a lack of interdisciplinarity.

Let me turn to the main objection to the **Assumption 2**, namely that a variety of approaches fosters knowledge. Here also, many believe that the relevant **Prior premise 2.1** (sufficient independence among economists) is not in place. The majority of economists consists of orthodox economists. While there is some heterogeneity of approaches among them⁶, they share the same background assumptions, and they use the same methodology (i.e. formal approaches). Economists do not seem to be independent, but biased towards only one approach.

According to such line of argument, the situation in the academic environment of Economics is so bleak that there should be active interventions. If the assumptions for the epistemological argument are not in place, then the epistemological argument does not hold. This means, in turn, that the present situation does not foster the attainment of knowledge. In order to advance the epistemological status of economics, such conditions should be restored forcefully. I will consider two main proposals for doing so. The first one is the adoption of a code of ethics. This proposal was

endorsed on April 2018⁷, through the adoption of a code of conduct by the American Economic Association. The idea is to provide economists with a unified code of scientific practice, which encourages intellectual and professional integrity. In the document, the definition of professional and intellectual integrity encompasses ideas such as honesty, transparency in conducting research and a disinterested assessment of other economists' ideas. The hunch is that, by making economists abide by the professional practices recommended by the code, it is possible to steer their professional behaviour towards one that is more respectful of others' ideas. This would result in an attitude that is more open to engage in a serious debate with economists who belong to different schools of thought. The augmented openness to divergent ideas in the economic field would imply, in turn, an increase in the knowledge attained. The second proposal for intervention consists of regulating the field through external checks. These may be controls done by politicians or economic experts. Such checks would advance economic knowledge by actively allowing free exchange of ideas.

4. A reply to the sceptics

In the previous section, I have presented the position of those who believe that the epistemological argument for FSR does not apply to the current practice in economics. In this section, I will attempt to refute this argument. Firstly, I will

⁶ See Roos (2016, p. 8).

⁷ For more information, see <https://www.aeaweb.org/about-aea/code-of-conduct>.

argue that while the problems mentioned in Section 3 are real, they have been exaggerated. Secondly, I will point out that, while it is theoretically desirable to solve such (deflated) problems, the proposals made in Section 3 are ineffective for promoting knowledge.

There seem to be serious reasons to worry about the epistemological status of economics. It seems plagued by the overriding dominance of orthodox economists, who turn a blind eye to the promising fields of research that surround them. This argument, however, relies on a caricature of the practice of orthodox economists. The latter are charged on two points. First, they share the same methodology and marginalize with ungrounded scepticism those who pursue different methods and lines of research. Second, they are not open to confrontation with other social scientists. While these charges might apply to some orthodox economists, I will attempt to show that they do not characterise the whole orthodoxy. Then, I will turn to the analysis of how (if at all) active interventions are effective to enable the epistemological argument to work.

There are valuable counterexamples to the argument that dissenting positions are marginalized in economics. I will mention two. The first is constituted by the rise of behavioural economics. Indeed, the subject started as a heterodox approach to economics and is now part of the mainstream (Garnett, 2011). The second is represented by two meetings that were held at the Santa Fe Institute in 1988 and 1997. In those two meetings, orthodox economists such as the Nobel laureate Kenneth Arrow discussed with

prominent natural scientists a set of ideas and approaches that would later be known as complexity economics, a current approach in the heterodox school. Especially during the second meeting, major orthodox economists engaged seriously with the proposals underlying complexity economics and discussed openly the problems associated with the orthodox account (Colander et al., 2004).

It could be argued that such cases constitute the exception to the rule. Indeed, behavioural economics has thrived thanks to the work of scholars such as Thaler and Kahneman, who adopted methodological tools (i.e. mathematical formalisation) similar to the ones used in the standard practice in economics. By their own admission, they did everything in their power to gain attention from orthodox economists (Garnett, 2011). Similarly, someone might argue that orthodox economists who took part to the Santa Fe meetings cannot be taken as a representative sample, since the very act of participating signals a certain degree of openness to different schools of thought. However, these critiques may be too harsh. Indeed, while it is true that behavioural economists share largely the same methodology used by orthodox economists, it is also true that one of their core messages is that expected utility maximisation, which is at the basis of orthodox economic theory, should be rejected as a valid descriptive theory. Therefore, the message they proposed was greatly in contrast with the accepted orthodoxy. In a similar vein, while it is not implausible that the orthodox economists contact with the Santa Fe Institute might not be so common, it is also true that such cases of openness are not unique. As an example,

in the 1970s, in the committee involved in the decision of awarding a tenure at Harvard to Samuel Bowles, a prominent heterodox economist, those who were favourable to his tenure were three economists who were formerly presidents of the American Economic Association and one Nobel Prize winner, stereotypically part of the orthodoxy (Colander et al., 2007)⁸. Moreover, it should be noticed that the conversation between orthodox and some fringes of heterodox economists is made particularly complex by scepticism coming from both sides. As Garnett (2011) points out, some heterodox economists conceive of their field as completely detached from orthodox economics. Hence, no attempt to initiate a constructive discussion with the "opposite camp" is made. Consequently, the gap between orthodox and heterodox economists may be enhanced also by choices of the latter group. Thus, while there is undeniable scepticism among mainstream economists towards methodologies and background assumptions that are different from the ones they usually adopt, conceiving of the field as inaccessible to those who do not follow the precise dictates of the orthodoxy does not seem to be an accurate picture.

A second charge that is usually made to the field is that economists look at other sciences with superiority. There are

at least two relevant counterexamples. The first draws on a well-known figure, George Akerlof. The economist, who was awarded the Nobel prize in 2001, showed a deep interest towards other social sciences such as psychology and anthropology throughout his career. He incorporated some findings of those sciences in his work by explicitly labelling them as "the most convincing explanations" for the phenomenon at hand (efficiency wages, in the case I am referring to) (Akerlof, 2002, p. 371). The second example regards the introduction of RCTs in Economics. RCTs is an experimental method used to test the efficacy of a certain treatment (a drug in medicine, a policy measure in development economics, which was introduced in 2003 by Banerjee and Duflo, two world-leading economists who later founded JPAL (the Abdul Latif Jameel Poverty Action Lab) at MIT (Banerjee & Duflo, 2011). The method was welcomed with overwhelming enthusiasm by many, but also had prominent critics. Among the most notable of them are Deaton, a Nobel Prize winner in Economics, and Cartwright, a renewed philosopher of science, who co-authored a significant amount of papers on the issue⁹. The intellectual bound between the two fosters the hypothesis that there are some seeds of cooperation between economists and other scientists. Note that I am not arguing that economics is

⁸ A further objection might be that the heterodox economists that I mention, contrary to other strands of heterodox economics, embraced methods used by the orthodoxy. If methods of the orthodoxy stand for "mathematical formalism", then this critique fails to hit the mark. I have indeed contrasted heterodox and orthodox economists on the basis of the ideology they share, rather than the methodology they use. If, on the other hand, methods of the orthodoxy mean "expected utility maximization", the criticism does not apply either. Expected utility maximization, in the way I am using it in this paper, simply implies that an individual has preferences that are transitive and complete, which is not entailed by behavioral economics.

⁹ See, for instance, Deaton & Cartwright (2018).

deeply interdisciplinary. Rather, I am making the minor point that the situation is less bleak than depicted in Section 3. While the problems that were highlighted in that Section are real, they may be less pervasive and serious than believed.

After having deflated the criticisms of current economic practice, let me turn to the analysis of the two proposals mentioned in Section 3, namely the adoption of a code of ethics or the imposition of external checks on economists. In the remaining, I will assume, in line with those who believe that the background conditions for the epistemological argument to work should be guaranteed, that such conditions are not fully in place. Moreover, I will also assume that restoring those conditions is theoretically desirable for prompting the epistemological advancement of the field. However, I will argue that the two proposals considered in Section 3 are ineffective for this.

I have outlined that the situation in economic academia might be problematic, but not hopelessly so. Proposed solutions such as those in Section 3 should be carefully evaluated against the present situation. Such solutions would be justifiable only if they represent an epistemological advancement over the present situation. Let me analyse them in turn. I will start with the "external check" proposal. Would some kind of external control better promote the attainment of knowledge than the present situation? I think not. The main problem with this solution concerns the possible candidates for retaining external control on economists. They would probably be either economists themselves or politicians. Both solutions are problematic. The first would

perhaps not worsen the present situation but would represent no epistemological improvement. Indeed, economists are already evaluating the merit of the research made by their peers by holding the position of reviewers in economic journals or belonging to university committees that decide whom to hire. The second solution (politicians exerting the necessary control) might only worsen the present situation. First, politicians would not be competent enough. They may not have a formal training in economics that allows them to independently evaluate the different proposals put forth by economists. This would render them easy to manipulate. Second, even if they were competent, they would likely promote research lines that are aligned with their political positions. This would result in economic knowledge that is biased towards a certain political stance. One could argue that the knowledge produced by economists is already biased towards only a certain conception of "the good" or a certain methodology. Thus, there would be no difference. As I have attempted to show in the previous paragraphs, however, the economic field is not so obstinately closed to divergent approaches as one might think. Hence, the "external control" solution seems at best ineffective and at worst detrimental to foster knowledge.

A second solution is the adoption of a code of ethics. As Boettke & Donnell (2013) argue, such a solution would be ineffective for at least two reasons. Firstly, it would target the wrong area. It would target the ethical behaviour of individual economists. Instead, the efficient target would be the overall incentive structure, which is made mainly by the institutions and funding available. What should be reformed

in order to restore the conditions needed for the epistemological argument to apply is the incentives that economists have to behave in a certain way. As an example, the practice of devoting too little attention to the quality of peer-reviewing is fostered by the absence of rewards for doing the opposite. It is this incentive structure, rather than the "ethical" beliefs of the economist, that should be revised. Secondly, and related to this latter issue, there is the fact that a code of ethics is effective only when it is strongly endorsed by those who adopt it. This means that the code would be either irrelevant or ineffective. Either it is irrelevant since the one who adopts it would have done it also in the absence of it (i.e. she strongly believes in the ethical principles behind the code). Or it is ineffective, because the code is not binding and a non-ethically-motivated economist has no incentive to comply with it. The idea behind a code of ethics is the one of a change in the incentives that economists have. However, promoting plurality in the field requires a change in incentives that is different from the ethical beliefs of the individual economist. Hence, this solution would be ineffective to advance the attainment of knowledge.

The academic environment of economics seems to suffer from being an imperfect market of ideas. However, as with imperfectly-operating markets, interventions are needed only if they are effective at addressing these imperfections. In the same way, intervening on economists' FSR would be justifiable for fostering knowledge only if it improved the background conditions needed for the epistemological argument to work. The two proposals that I have considered do not seem to do so.

5. Conclusion

I have argued that the two proposals to intervene on economics' FSR to improve the attainment of knowledge, namely the adoption of a code of ethics and the imposition of external controls, are ineffective. To do so, I have first presented the epistemological argument for FSR and how it applies to the field of economics. Subsequently, I have turned to the common critique that the academic environment in economics does not present the conditions needed for the epistemological argument to work. According to that view, there should be active interventions to restore such conditions. I have argued that this objection fails to hit the mark. To do so, I have first outlined that the charge that orthodox economists, as a group, marginalise heterodox ones is often exaggerated. Thus, while such accusation may well apply to some cases, the seriousness of the problem is less prominent than usually thought. Then, I have argued that, while it would be theoretically desirable to restore the conditions needed for the epistemological argument to be fully in place, the two interventions that have been proposed are unsatisfactory.

Acknowledgements

I would like to thank Constanze Binder for precious feedback on an earlier draft of this essay and nomination thereof to the editors of ESJP. By doing so, she provided me with the opportunity to engage with an incredibly challenging and, at the same time, funny activity. Moreover, I wish to express my gratitude to Casper Keizer. The quality, level of detail and thoughtfulness of his comments on a previous version of this essay have not suffered from my last-minute

attitude to deadlines, which he handled with outstanding patience. Lastly, I am deeply indebted to some anonymous ESJP referees. Their feedback on a number of previous versions of this essay, which has always been extremely prompt, constructive and mindful, has contributed greatly to its improvement.

Annalisa Costella (1995) obtained a BSc in Economics at Bocconi University in Milan, the city where she was born and raised. Puzzled by the unrealistic assumptions behind economic models, she decided to move to the London School of Economics, where she attended an MSc in Philosophy of the Social Sciences. She is currently attending a Research Master in Philosophy and Economics at Erasmus University. In Rotterdam, when she is not writing last-minute philosophical essays, you might find her either on the tennis court, trying unsuccessfully to make two decent services in a row or, more likely, busy complaining about overcooked Dutch pasta.

References

- Akerlof, George A. "Behavioral Macroeconomics and Macroeconomic Behavior." *The American Economist* 47, no. 1 (2003): 25-47.
- Banerjee, A., & Duflo, E. (2011). Poor economics: A radical rethinking of the way to fight global poverty. PublicAffairs.
- Boettke, P. J., & Donnell, K. W. O. (2013). The Social Responsibility of Economists (No. 13-20).
- Colander, David, Richard P.F. Holt, and J. Barkley Rosser. "The changing face of mainstream economics". *Review of Political Economy*, 16, no. 4 (2004): 485-499.
- Colander, David, Richard P.F. Holt, and J. Barkley Rosser. "Live and Dead Issues in the Methodology of Economics." *Journal of Post Keynesian Economics* 30, no. 2 (2007): 303-12.
- DeMartino, G. (2005). A professional ethics code for economists. *Challenge*, 48(4), 88-104.
- Deaton, A., & Cartwright, N. (2018). Understanding and misunderstanding randomized controlled trials. *Social Science & Medicine*, 210, 2-21.
- Dequech, David. "Neoclassical, Mainstream, Orthodox, and Heterodox Economics." *Journal of Post Keynesian Economics* 30, no. 2 (2007): 279-302.
- Dow, S. (2016). "Codes of Ethics for Economists, Pluralism, and the Nature of Economic Knowledge". In *The Oxford Handbook of Professional Economic Ethics*.
- Garnett, Robert. "Pluralism, Academic Freedom, and Heterodox Economics". *Review of Radical Political Economy* 43, no. 4 (2011): 562-572.
- Hodgson, Geoffrey. "False antagonisms and doomed reconciliations". In *Evolution and institutions: on evolutionary economics and the evolution of economics*, 23-45. 1999.
- McCloskey, Deirdre. *If you're so smart: The narrative of economic expertise*. University of Chicago Press, 1990.
- Romer, Paul. "The trouble with macroeconomics". *The American Economist*, (2016): 1-20.
- Roos, Michael. "What is the social responsibility of academic economists?" (No. July), 2016.
- Sen, A. (1973). "Behaviour and the Concept of Preference". *Economica*, 40(159), 241-259.
- Strassmann, Diana. (1993). "Not a free market: The rhetoric of disciplinary authority in economics". In *Beyond economic man* edited by M. Ferber & J. Nelson, 54-68. Chicago: University of Chicago Press.

- Turner, Stefan.; Hanel, Robin (2010). "Peer-review in a world with rational scientists: Toward selection of the average". *European Physical Journal B* 84(4), (2010): 707–711.
- Walker, W. E., Lempert, R. J., & Kwakkel, J. H. (2013). "Deep Uncertainty". In *Encyclopedia of operations research and management science* (pp. 395–402). Boston, MA: Springer US.
- Wilholt, Torsten. "Scientific freedom: its grounds and their limitations". *Studies in History and Philosophy of Science* 41 no. 2, (2010): 174–181.

Verkeerd Verbonden

Gevolgen en kansen van de sociale theorie van Willem Schinkel voor de bestuurskunde

Edwin Lokker

De bestuurskundige is in het verleden wel eens voorgesteld als een vakman, die in zijn gereedschapskist verschillende instrumenten heeft om maatschappelijke problemen op te lossen of overheidssturing zo vorm te geven dat de maatschappelijke problemen als vanzelf verdwijnen¹. Bovendien moeten in deze voorstelling die instrumenten als neutraal worden opgevat. De bestuurskundige beoordeelt op basis van kennis wat het beste instrument is² en houdt zich daarbij verre van politiek³. Op deze instrumentalistische visie is in de loop der jaren veel kritiek geweest. Vaak blijken 'bestuurskundige instrumenten' (theoretische concepten) weinig vat te hebben op de bestuurlijke werkelijkheid⁴ en is de kennis niet zo neutraal als ze wordt voorgesteld. Bestuurskundigen spreken niet altijd met één mond en er kan dus vaak contra-expertise worden bijgehaald als een partij

aan de beleidstafel zich in het nauw gedreven voelt⁵. Bovendien blijkt de apolitieke status van bestuurskunde een illusie, daar de bestuurskunde deze status ontleent aan een specifieke politieke overtuiging van met name Woodrow Wilson⁶. Dit maakt dat een bestuurskunde met dit zelfbeeld een politieke agenda uitvoert en daarmee politiek is. Auteurs als Arthur Ringeling en Joop Koppenjan wijzen er ook op dat door de betrokkenheid van de bestuurskundige met zijn onderzoeksobject 'het openbaar bestuur', bestuurskunde altijd een normatieve bezigheid is⁷.

Tegen de achtergrond van deze discussie waarbij naar voren komt dat het niet altijd duidelijk is wat de rol van de bestuurskundige bij maatschappelijke problemen is en de bestuurskundige kennelijk ook waardegedreven keuzes

¹ Victor Bekkers, *Beleid in beweging* (Den Haag: Uitgeverij Lemma, 2007), 58.

² *Ibid.*, 59.

³ Woodrow Wilson, "The Study of Administration", *Political Science Quarterly* 2 (1887), 209; Max Weber, *Politiek als beroep* (Baarn: Angora, 1999 [1919]), 57.

⁴ Peter Hupe, "De mythe van de beleidsrelevantie", *Beleid en Maatschappij* 10 (1984), 282.

⁵ Joop Koppenjan, "Conflict en consensus in beleidsnetwerken: teveel of te weinig?", *Bestuurswetenschappen* 60 (2006), 97; Hans Hufen & Joop Koppenjan, "Wat maakt kennis in beleid gezaghebbend? De lessen van drie witte raven", *Bestuurswetenschappen* 65 (2011), 15.

⁶ Mark van Ostaijen, "De wil van Wilson", *Bestuurskunde* 25 (2016), 96; 101.

⁷ Arthur Ringeling, *Tussen Distantie en Betrokkenheid* (Delft: Uitgeverij Eburon, 2007), 8; Koppenjan, 2006, 94; 108.

maakt, wordt er in dit essay gekeken naar de sociale theorie van Willem Schinkel zoals hij deze heeft gepresenteerd in zijn boek *Denken in een tijd van sociale hypochondrie*. Het denken van Schinkel kan deze discussie op scherp stellen. In de eerste plaats omdat zijn theorie desastreuze gevolgen heeft voor de bestuurskunde. Zijn rol lijkt in deze theorie namelijk uitgespeeld, daar Schinkel meent dat mensen geen invloed hebben op wat hij ‘het sociale’ noemt⁸. In dit artikel wordt getracht een deel van deze theorie te weerleggen en een kleine aanpassing van die theorie voor te stellen. Ten tweede volgt uit die aangepaste theorie dat er voor de bestuurskundige nog wel degelijk een rol van betekenis te vervullen valt, al is deze een stuk beperkter dan die van de vakman met een gereedschapskist. Dit is het punt waar de kansen van de theorie van Schinkel voor de bestuurskundige naar voren komen. Er zal worden betoogd dat, door te kijken vanuit de theorie van Schinkel naar de sociale werkelijkheid en de beperkte invloed van de mens daarop onder ogen te zien⁹, de bestuurskunde een subversief karakter kan krijgen en zo een productieve bijdrage zou kunnen leveren aan discussies omtrent maatschappelijke problemen.

Dit betoog is dus tweeledig. Het is een kritiek op de theorie, op de wijze van zien¹⁰ van Schinkel, om daarmee te komen tot een wijze van zien op het sociale, die vruchtbaar kan zijn voor de bestuurskunde. Het betoog tracht voorbij te gaan aan de bevestiging van het onderscheid tussen theorie en empirie¹¹: daar een theorie een wijze van zien is, staat het nooit los van de ervaring. En als theorie alleen zicht zou geven op wat ‘is’, dus de bevestiging in stand houdt, zou het volstrekt irrelevant zijn¹². Het sociale, zo zal blijken, is veranderlijk en contingent. Een beschrijving van het ‘is’ zou dus al dood zijn voordat de inkt is opgedroogd¹³. Een theorie moet ook enige potentie laten zien, hier specifiek voor de bestuurskunde. In navolging van Mark van Ostaijen zal daarom in dit essay de vraag gesteld worden of bestuurskunde, in plaats van dienstbaar aan de maatschappij, ook praktijk-irrelevant en kennis-desintegrerend zou kunnen zijn¹⁴. Met de nieuwe wijze van zien wordt getracht een dergelijke bestuurskunde meer in de verf te zetten. Om dit betoog vorm te geven zal eerst de theorie van Schinkel kort worden toegelicht. Daarna zal er worden ingezoomd op het autopoietische karakter van het sociale in de theorie van

⁸ Willem Schinkel, *Denken in een tijd van sociale hypochondrie* (Kampen: Uitgeverij Klement, 2008a [2007]), 227; 416.

⁹ Hoewel die theorie ook ‘onderdeel’ zal blijken te zijn van de sociale werkelijkheid. Schinkel spreekt dan ook van een ‘Von Münchhausen beweging’. *Sociale theorie is onderdeel van wat het bestudeert* (ibid., 439).

¹⁰ Ibid., 41.

¹¹ Ibid., 427.

¹² Ibid., 430-432.

¹³ Willem Schinkel, *Over nut en nadeel van de sociologie voor het leven* (Amsterdam: Boom, 2014), 14.

¹⁴ Van Ostaijen, 2016, 98; 100.

Schinkel. Dit autopoietische karakter¹⁵ is de reden dat de mens geen invloed kan hebben op het sociale. Tautologisch gesproken en zonder te veel op de zaken vooruit te lopen, produceert het sociale dan namelijk zichzelf en wordt het niet voortgebracht door iets anders dan zichzelf. Vervolgens zullen de argumenten voor het idee van het sociale als autopoietisch systeem worden besproken en weerlegd. In dit essay wordt betoogd dat het sociale en de mens in de theorie van Schinkel op dit punt verkeerd verbonden waren. Daarna zal worden aangetoond dat het sociale geen autopoietisch systeem, maar een allopoietisch¹⁶ systeem is. Dit geeft ook de mogelijkheid om de mens te relateren aan het sociale. Tot slot zal worden beschreven hoe de aangepaste variant van de theorie van Schinkel de mogelijkheid geeft om tot een subversieve bestuurskunde te komen. Aansluitend op de karikaturale weergave, waarmee dit essay is ingeleid, zal dan de volgende vraag worden beantwoord: wat blijft er precies over van de gereedschapskist?

Het sociologische probleem van Schinkel

Om een goede weergave te kunnen geven van de theorie van Schinkel, moet eerst kort worden beschreven wat het

probleem is dat Schinkel ermee meent op te lossen. Schinkel heeft namelijk geen bestuurskundig, maar een sociologisch probleem als uitgangspunt. In de eerste plaats formuleert hij een kritiek op het metafysische karakter van het studieobject van de sociologie: de ‘maatschappij’. Hij zegt daarover: *“De samenleving is als God: zij is overal, maar niemand heeft haar ooit gezien.”*¹⁷ Het ‘aantonen’ van het bestaan van de ‘maatschappij’ vindt vaak plaats op dezelfde dubieuze, argumentatieve gronden. Hij maakt dan ook een vergelijking tussen de fysicotheologie en wat hij noemt de *sociotheologie*¹⁸. In de fysicotheologie tracht men een god of schepper te leren kennen door middel van de bestudering van de natuur. Om dat te illustreren kan Cicero worden aangehaald. Cicero leidde ooit het bestaan van de goden af uit de pracht en praal van een stukje van de schepping¹⁹. Schinkel meent dat sociologen op eenzelfde wijze het bestaan van de ‘maatschappij’ proberen te bewijzen op grond van het bestaan van sociaal verkeer²⁰. Dit noemt hij met een knipoog sociotheologie. Het was David Hume al die aantoonde dat een dergelijk denkstap dubieus is, omdat een waargenomen principe in een ‘gedeelte’ van het universum niet hoeft te gelden voor het ‘geheel’²¹. Schinkel verwijst daarom terecht

¹⁵ ‘Autopoiesis’ betekent zelfproductie (Humberto Maturana & Francisco Varela, *Autopoiesis and Cognition. The realization of the living* (Dordrecht: D. Reidel Publishing Company, 1980 [1972]), 79). Humberto Maturana en Francisco Varela nemen dit principe waar in organismen (Ibid., 101). Dit principe werkt via het werk van Niklas Luhmann door in het werk van Schinkel.

¹⁶ ‘Allopoiesis’ betekent productie door iets dat vreemd is aan zichzelf (Ibid., 80).

¹⁷ Schinkel, 2014, 15.

¹⁸ Schinkel, 2008a, 249.

¹⁹ Cicero, *De goden* (Amsterdam: Athenaeum – Polak & Van Genneep, 1993), Boek II, paragraaf 98-99.

²⁰ Schinkel, 2008a, 249.

²¹ David Hume, *Dialogues Concerning Natural Religion* (Minealo, NY: Dover Publications, INC, 2006 [1779]), 18-19.

naar Søren Kierkegaard: er wordt van de socioloog kennelijk een geloofssprong verwacht²². Het bestaan van de ‘maatschappij’ is slechts een veronderstelling in plaats van daadwerkelijk aangetoond en daarom stelt Schinkel: “*Het basisbegrip ‘samenleving’ wordt een basisprobleem zodra het voorwerp van reflectie wordt.*”²³ Kortom, op het moment dat het object van studie daadwerkelijk wordt onderzocht, is het niet zeker dat het bestaat. Met een dergelijk begrip valt dus geen sociologie te bedrijven.

In de tweede plaats heeft het begrip ‘maatschappij’ ook altijd gewicht moeten geven aan een heersende moraal²⁴. Bijvoorbeeld bij het spreken over de ‘integratie’ van de ‘delen’ of ‘leden’ in het ‘geheel’ ‘maatschappij’, was ‘maatschappij’ nooit een neutraal terrein, maar een norm²⁵. Dit wordt nog het meest duidelijk na de moord op Theo van Gogh. Over Mohammed B., waarvan werd aangenomen dat hij was geïntegreerd, concludeerde Rita Verdonk, voormalig minister van Vreemdelingenzaken en Integratie: “*Nou,*

kennelijk toch niet.”²⁶ Hieruit kunnen twee conclusies worden getrokken. In de eerste plaats dat moord niet bij de Nederlandse maatschappij hoort, dat vindt daar kennelijk niet plaats. Het is uiterst merkwaardig dat een negatief te waarderen sociaal verschijnsel buiten de samenleving wordt geplaatst. Alsof de Nederlandse maatschappij gelijk zou staan aan ‘het goede’²⁷. Terwijl die moord toch echt in Nederland heeft plaatsgevonden. De maatschappij wordt hier dus gepercipieerd als een probleemvrije zone²⁸. Daarin schuilt al een deel van het normatieve karakter dat het begrip maatschappij in zich draagt, maar het is de socioloog niet gegeven om sociale verschijnselen op voorhand negatief te waarderen en daarom kan hij zo’n maatschappijbegrip niet hanteren. Echter is uit veel integratie onderzoek gebleken, dat de socioloog weldegelijk meegaat in een dergelijk normatief denken over de maatschappij en dat is voor Schinkel problematisch²⁹. Daarnaast is de identiteit van de Nederlandse maatschappij kennelijk onveranderlijk, want alles wat niet schikt naar een bepaalde heersende norm,

²² Schinkel, 2008a, 120. Althans tot op zekere hoogte. Kierkegaard meent dat het geloof begint, waar het denken ophoudt (Søren Kierkegaard, Vrees en beven (Budel: Uitgeverij DAMON, 2014 [1843]), 58). Schinkel verwijt dat natuurlijk de sociologen, maar voor Kierkegaard is dat niet altijd een verwijt. Daarbij kan de socioloog niet met Abraham worden vergeleken. De socioloog kan om half 6 naar huis, maar dan is Abraham nog lang niet bij de berg Moria. Die reis duurde drie dagen, maar zal minstens als duizend hebben aangevoeld. Dit is slechts een gradueel verschil, maar meer fundamenteel kan Abraham in de geloofssprong zelfs zijn zoon verliezen en de socioloog slechts zijn eigen geloofwaardigheid. En dat alleen als het onzorgvuldig gebruik van het concept ‘maatschappij’ aan de kaak wordt gesteld.

²³ Schinkel, 2008a, 252-253.

²⁴ Ibid., 183.

²⁵ Ibid., 112-113.

²⁶ Ibid., 221; Willem Schinkel, “Schaf het integratiebeleid af”, Tijdschrift voor sociale vraagstukken 3 (2008b), 9.

²⁷ Schinkel, 2008a, 183.

²⁸ Schinkel, 2008b, 9-10.

²⁹ Ibid., 11; Schinkel, 2008a, 183.

wordt geobserveerd als ‘buiten de samenleving’³⁰. Dit is buitengewoon dubieus, want alles wat vaak gepresenteerd wordt als identiteit lijkt aan verandering en discussie onderhevig te zijn. Verschillende mensen hebben verschillende beelden van die identiteit en die beelden lijken door de tijd heen te veranderen³¹. Als er naar een wat arbitraire verzameling begrippen gekeken wordt om de Nederlandse identiteit te duiden, kan deze wellicht als volgt worden beschreven: kaas, tulpen, molens, Willem van Oranje, strijd tegen het water, koningshuis, Johan Cruijff en de openstelling van het huwelijk voor personen van gelijk geslacht. Dit voorbeeld laat zien, als we het al over de inhoud eens hebben kunnen worden, dat die identiteit aan verandering onderhevig is. Johan Cruijff was er bijvoorbeeld nog niet in de tijd van Willem van Oranje en de openstelling van het huwelijk was in de jaren ’50 van de vorige eeuw ondenkbaar geweest. ‘Maatschappij’ was dus nooit observerbaar als object van studie voor de sociologie, maar heeft altijd gewicht moeten geven aan een bepaalde heersende moraal. Daarbij gaat de sociologie vaak mee in dat normatieve denken over het sociale³². Het maakte zich druk over het bijdragen aan die heersende moraal of de integratie van de maatschappij en daarmee deed het niet perse aan waarheidsvinding. Een dergelijk concept kan dus niet de

basis vormen voor sociologie of sociale theorie en Schinkel moet dus op zoek naar een sociale theorie die een dergelijke concept niet hanteert als basisbegrip.

Dat de sociale theorie van Schinkel van belang kan zijn voor de bestuurskunde komt voort uit het feit dat die theorie een reactie is op bovenstaande problemen. Dit wordt nog het meest duidelijk in zelfbeschrijvingen van de bestuurskunde. In een willekeurige greep uit bestuurskundige literatuur komen de volgende zelfbeschrijvingen naar voren. In het werk van Mark Bovens, Paul ‘t Hart en Mark van Twist wordt de bestuurskunde beschreven als *“de enige wetenschap die zich geheel toelegt op de studie van het openbaar bestuur in al zijn verschijningsvormen”*³³. Vervolgens wordt het openbaar bestuur omschreven als iets dat zich richt op maatschappelijke verschijnselen die in de politiek als probleem worden ervaren en dat die ‘maatschappij’ of ‘samenleving’ doorgaans meer problemen heeft, dan dat het openbaar bestuur middelen beschikt om die te bestrijden³⁴. Bekkers legt in zijn beschrijving meer het accent op het begrip beleid: *“Beleid geeft [...] inhoud aan de wijze waarop een overheid ontwikkelingen in de samenleving die zij genest of ongenest vindt tracht te beïnvloeden.”*³⁵ Daarnaast onderscheidt hij verschillende benaderingen waarmee beleidsmedewerkers of bestuurskundigen beleid

³⁰ Ibid., 175; 308-310.

³¹ Ibid., 297.

³² Ibid., 183.

³³ Mark Bovens, Paul ‘t Hart en Mark van Twist, *Openbaar bestuur* (Alphen aan de Rijn: Kluwer, 2007 [1977]), 56.

³⁴ Ibid., 29-31.

³⁵ Bekkers, 2007, 21.

kunnen ontwerpen en beoordelen³⁶. Tot slot neemt iemand als Van Ostaijen, geïnspireerd door onder meer Schinkel, de volgende beschrijving als steen des aanstoots: Bestuurskunde is “*de kennisintegrerende wetenschap van het openbaar bestuur, die wetenschappelijke beschrijving en verklaring nastreeft om te komen tot maatschappelijke toepassing.*”³⁷ Schinkel heeft in zijn boek laten zien dat de ‘maatschappij’ het object van studie is in de sociologie, maar ook in de bestuurskunde is de ‘maatschappij’ nooit ver weg. Daarin schuilt het belang van de theorie, die nu uiteengezet zal worden, voor de bestuurskunde.

De theorie van Schinkel

In Schinkels theorie spelen de begrippen ‘onderscheid’ en ‘communicatie’ een belangrijke rol³⁸. Theorie is voor Schinkel een ‘wijze van zien’ en we kunnen alleen ‘zien’ als we gebruiken maken van een onderscheid³⁹. Zonder onderscheid presenteert de wereld zich als ongedifferentieerde massa. Pas als er een onderscheid wordt gemaakt, kan een object zichtbaar worden ten opzichte van een wazige omgeving. Schinkel ‘ziet’ communicatie als het

object van studie voor de sociologie en dit ontleent hij aan de socioloog Niklas Luhmann. Met het communicatiebegrip van Luhmann kan hij het idee van veranderende identiteiten verklaren. Luhmann meent dat communicatie ontstaat als drie selecties samenkomen: ‘informatie’, ‘uiting’ en ‘begrip’⁴⁰. Begrip moet daarbij niet begrepen worden als een menselijk begrijpen. Mensen zijn geen onderdeel meer van het studieobject van de sociologie, omdat alles wat niet communicatie is, slechts tot de omgeving van communicatie behoort⁴¹. Begrip kan alleen worden gedestilleerd uit het feit dat er op wordt ‘gereageerd’⁴². Ook dit moet niet als een act van een psychisch systeem worden opgevat⁴³. Communicatie produceert namelijk voor Luhmann en Schinkel zichzelf: “*Humans cannot communicate; not even their brains can communicate; not even their conscious minds can communicate. Only communication can communicate.*”⁴⁴ Dit is een buitengewoon contra-intuïtief idee, maar voor deze twee denkers lost het ook veel problemen op. Met name problemen die kleven aan het transitie-model waarmee communicatieprocessen vaak werden verbeeld⁴⁵. Een model waarbij een mens iets zou denken, dat communiceert en het vervolgens wordt begrepen door de

³⁶ Ibid., 53.

³⁷ Van Ostaijen, 2016, 98.

³⁸ Schinkel, 2008a, 197-198.

³⁹ Ibid., 41; 205; Niklas Luhmann, Introduction to Systems Theory (Cambridge: Polity Press, 2016 [2002]), 102.

⁴⁰ Niklas Luhmann, Theories of Distinction. Redescribing the Descriptions of Modernity (Stanford (CA): Stanford University Press, 2002), 157.

⁴¹ Luhmann, 2016, 61.

⁴² Niklas Luhmann, Social Systems (Stanford (CA): Stanford University Press, 1995 [1984]), 143.

⁴³ Luhmann, 2016, 219.

⁴⁴ Luhmann, 2002, 169.

⁴⁵ Schinkel, 2008a, 220.

ander. Dit is om minimaal twee redenen theoretisch onhoudbaar. Ten eerste zou het al om een bijzondere vorm van transitie moeten gaan. Informatie is niet na de communicatie verdwenen uit het psychisch systeem, zoals bijvoorbeeld wel het geval is bij geld⁴⁶. Luhmann spreekt in dit geval ook van het ‘multiplying effect’ van informatie. Informatie kan in zowel psychische als communicatieve systemen een rol (blijven) spelen. Ten tweede is het theoretisch onhoudbaar, omdat een gedachte iets fundamenteel anders is dan een communicatieve act⁴⁷. Een gedachte heeft een psychisch systeem nooit verlaten. Daar komt bij dat na de communicatie de ene persoon niet weet wat de ander denkt⁴⁸. Om met Jean-Paul Sartre te spreken: het is volstrekt onduidelijk hoe die communicatie aan de ander verschijnt⁴⁹. Het denken van de ‘ander’ is ondoorzichtig en daarmee is het transitie-model een achterhaald idee. In de theorie van Schinkel (en Luhmann) is de mens dus verdwenen als zender of ontvanger van communicatie⁵⁰.

Hoe is de mens dan gekoppeld aan het sociale bij Schinkel? Dit moet duidelijk worden aan de hand van het concept ‘autopoiesis’. Dit is een concept dat ook Luhmann heeft gebruikt en het komt oorspronkelijk van de biologen Maturana en Varela. Met het begrip auto (zelf) poiesis (productie) wordt levende materie onderscheiden van dode materie⁵¹. Voor alle levende materie geldt namelijk dat het zichzelf produceert⁵². De ene cel produceert de volgende en sterft na verloop van tijd af⁵³. Hier is geen tussenkomst nodig van andere systemen. Er zijn slechts voorwaarden in de omgeving nodig (water, zuurstof, nucleïne-zuren, zwaartekracht, zonlicht, etc.) om dit proces te laten gebeuren⁵⁴. Daarbij is dat autopoietische systeem autonoom. Het ontleent geen identiteit aan een waarnemer, maar het produceert de eigen identiteit⁵⁵. Processen in de kat bepalen waar de kat overgaat in niet-kat. Daar is geen mens voor nodig. Zo zien Luhmann en Schinkel communicatie ook. De mens is slechts een noodzakelijke voorwaarde in de omgeving van het sociale, maar het sociale produceert zichzelf⁵⁶. Daarnaast sterft communicatie, net als cellen, ook

⁴⁶ Luhmann, 2016, 213.

⁴⁷ Ibid., 77.

⁴⁸ Ibid., 214.

⁴⁹ Jean-Paul Sartre, *Being and Nothingness* (Londen: Routledge Classics, 2003 [1943]), 297. Sartre gebruikt in zijn voorbeeld de ‘groenheid’ van het gras dat aan de ander verschijnt in plaats van communicatie.

⁵⁰ Schinkel, 2008a, 219.

⁵¹ Maturana & Varela, 1980, XVII.

⁵² Ibid., 101.

⁵³ Ibid., 90; 111.

⁵⁴ Ibid., 102.

⁵⁵ Ibid., 80-81.

⁵⁶ Luhmann, 2016, 196; Luhmann, 2002, 157.

aan de achterkant af⁵⁷. Communicatie vervliegt namelijk op het moment dat het is geuit⁵⁸. De vraag zou nu op kunnen komen waar communicatie dan naar toe gaat? Voor beide denkers gaat communicatie een contingente toekomst tegemoet⁵⁹. Dit vloeit voort uit het feit dat de reactie op zijn minst een afwijzing of een bevestiging kan bevatten⁶⁰. Op de vraag ‘mag ik €100,- lenen?’ zijn minimaal twee antwoorden mogelijk: ‘ja’ en ‘nee’. Het is op voorhand dus nog niet te zeggen in welke richting communicatie zich zal bewegen. Wat heeft de mens dan nog precies van doen met communicatie? Voor Luhmann is de mens een voorwaarde voor de *continuering* van deze contingente communicatie. Dit legt hij uit met het begrip ‘structurele koppeling’. Luhmann meent dat het sociale en de mens structureel gekoppeld zijn, maar daarmee bedoelt hij geen uitruil van elementen⁶¹. Dat is, zoals net naar voren kwam, fysiek onmogelijk. Hij stelt zich dit voor als de wind bij vogels⁶². De wind zorgt ervoor dat de vogel kan vliegen, maar er is geen uitruil tussen de elementen van de wind en de elementen van de vleugels van een vogel.

Nu de theoretische achtergrond van de sociale theorie van Schinkel in de verf is gezet, kan worden bekeken welke

rol het begrip ‘maatschappij’ speelt in deze theorie. Het begrip ‘maatschappij’ keert namelijk wel terug in de theorie van Schinkel, maar dat vat hij louter als een begrip (concept) op; het is niet meer dan een communicatie. Het is een beschrijving. Daarmee heeft hij de perfecte overlap tussen ‘maatschappij’ en het onderzoeksobject van de sociologie weten los te weken⁶³. Op het moment dat het sociale ‘de maatschappij’ wordt genoemd, is het sociale al niet meer uitputtend beschreven met de beschrijving ‘de maatschappij’, omdat daar de beschrijving ‘de maatschappij’ aan toe is gevoegd⁶⁴. Dit geldt in principe, en dat geeft Schinkel ook toe, voor het begrip ‘het sociale’⁶⁵. Daar het onderzoeksobject communicatie is, is het onderzoeksobject eigenlijk onbenoembaar geworden. Het valt niet te bevriezen, want het is procesmatig. Nu kan ook begrijpelijk worden gemaakt waarom bestuurskundige instrumenten soms niet het gewenste effect sorteren of niet het effect dat door bestuurskundige theorie wordt beloofd. Waar de bestuurskundige ook aan wil dragen, hetzij het openbaar bestuur of de ‘maatschappij’, dat verandert al door het feit dat de bestuurskundige wil bijdragen⁶⁶. Die bijdrage is

⁵⁷ Schinkel, 2008a, 224.

⁵⁸ Ibid., 198.

⁵⁹ Ibid., 200.

⁶⁰ Luhmann, 2016, 249.

⁶¹ Ibid., 77; 83.

⁶² Ibid., 197.

⁶³ Schinkel, 2008a, 285.

⁶⁴ Ibid., 276.

⁶⁵ Ibid., 290.

⁶⁶ Ringeling, 2007, 6.

namelijk, net als het sociale zelf, communicatie. Tevens is die reactie op die bijdrage ook contingent⁶⁷. Het kan worden bevestigd of afgewezen.

Terugkomend op de theorie van Schinkel: in dat voortdurend zichzelf producerende sociale vinden ook weer onderscheidingen plaats. Een onderscheid tussen wat hij noemt conflictie en residu⁶⁸. Het begrip conflictie is opgebouwd uit het Latijnse woord ‘con’ (dat ‘met’ betekent en dat door Schinkel wordt opgevat als een ‘samen’) en het woord fictie⁶⁹. Schinkel vat conflictie op als een zelfbegoocheling. Niet dat er een zelf is, een maatschappelijk lichaam waar we onderdeel van zijn, die begoocheld wordt. Maar het idee dat er een ‘zelf’ is, een dergelijk maatschappelijk lichaam waar we onderdeel van zijn, is de begoocheling. Met het begrip conflictie duidt hij het fenomeen dat er een fictief samen onder één identitaire noemer wordt gebracht. Het ontstaan van een dergelijke conflictie gebeurt in het sociale, dus ook zo’n conflictie ‘bestaat’ uit communicatie. Zo vat Schinkel het ook op: het is een contractie van communicatieve elementen⁷⁰. Zoijsit werd de Nederlandse maatschappij opgevat als een beschrijving van dergelijke elementen met bijvoorbeeld als elementen ‘kaas’, ‘molens’, ‘Willem van Oranje’ en ‘Johan

Cruiff’. Er zijn ook talloze elementen, die niet bij die beschrijving horen. Bijvoorbeeld ‘Taj Mahal’, ‘koning Felipe VI’ of ‘Miley Cyrus’. Al deze begrippen, die niet tot deze conflictie behoren, behoren voor deze conflictie tot het residu. Begrippen in de conflictie ‘Nederlandse maatschappij’ kunnen voor een andere conflictie (bijvoorbeeld ‘de Spaanse maatschappij’) tot het residu behoren.

Wat is hier precies procesmatig aan? Het procesmatige zit hem in het feit dat dergelijke conflicties voortdurend worden gereproduceerd en dat elementen die nu tot de conflictie behoren tot het residu kunnen gaan behoren en vice versa. Voor Schinkel zijn de conflictie en residu coïncidenteel met elkaar verbonden⁷¹. Dit begrip ontleent hij aan Nicolaas van Cusa, ook bekend als Cusanus, die God opvatte als *coincidentia oppositorum*⁷². De eenheid van alle tegenstrijdigheden. Bij Schinkel is dit niet iets omvattends of iets vaststaand. Communicatie, dat waar het sociale uit bestaat, produceert zichzelf voortdurend. Het coïncidenteel is voor Schinkel het procesmatige ‘tussen’ tussen conflictie en residu. Hij noemt dit ook wel de ‘black box’ van het sociale⁷³. Door het contingente karakter van communicatie is namelijk niet duidelijk wat op den duur wel of niet bij de conflictie zal horen en dat kan dus, zoals naar voren kwam bij Johan

⁶⁷ Ibid., 5.

⁶⁸ Schinkel, 2008a, 287-289.

⁶⁹ Ibid., 287.

⁷⁰ Ibid., 296.

⁷¹ Ibid., 293.

⁷² Ibid., 291.

⁷³ Ibid., 292-293.

Cruijff, ook veranderen. De theorie van Schinkel kan worden afgerond met twee laatste opmerkingen. Elk communicatief element heeft een polyvalent karakter⁷⁴. Dat wil zeggen dat een communicatief element tot meerdere conflicties kan behoren. Zo behoort het begrip ‘kaas’ niet alleen tot de conflictie ‘Nederlandse maatschappij’, maar ook tot de conflicties ‘boer’, ‘Gouda’ en ‘Fan van Tom & Jerry’. Tot slot is de mens in de theorie van Schinkel, die niet meer onderdeel is van de maatschappij maar in de omgeving van het sociale resideert, een polyvalent wezen⁷⁵. De mens kan meerdere identiteiten hebben. De mens kan zich tegelijkertijd identificeren met Nederland, België, Miley Cyrus, VVD, neoplatonisme, Real Madrid CF, GroenLinks en/of v.v.W.F.B.⁷⁶

Het sociale als autopoietisch systeem

De karakterisering van het sociale als autopoietisch systeem heeft desastreuze gevolgen voor de bestuurskunde. Autopoietische systemen zijn namelijk autonome systemen en in grote mate onafhankelijk van de omgeving zo lang er aan een aantal voorwaarden is voldaan. Ook de mens is slechts zo’n voorwaarde. Het ‘common sense’-argument, dat het dan toch uiteindelijk mensen zijn die communiceren, heeft Luhmann weten te pareren. Hij onderschrijft dat het

sociaal systeem zou desintegreren zonder de aanwezigheid van psychische systemen, maar volgens hem geldt dat ook bij het ontbreken van atomische binding, koolstof en aangename temperaturen⁷⁷. Al deze voorwaarden kunnen ook niet, net als de mens, worden meegenomen in het concept communicatie. Als alle complexiteit van de wereld meegenomen wordt in theorie, verliest het technische inzetbaarheid. Theorie moet volgens Luhmann complexiteit reduceren om daadwerkelijk iets zichtbaar te maken. Dat mensen dan niet meer communiceren lijkt wellicht een rigoureuze gevolgtrekking, maar deze is volstrekt logisch als het sociale daadwerkelijk autopoietisch is, want voor alle (in de biologie) waargenomen autopoietische processen geldt dat er *geen* uitruil van elementen is met systemen uit de omgeving. Hier belandt de theorie van Schinkel in een spagaat. Aan de ene kant onderschrijft hij dit gevolg: hij stelt met Luhmann dat de socioloog de wereld niet kan verbeteren⁷⁸. Hij rekent ook af met het beeld van de socioloog als ‘arts’, die het ‘maatschappelijk lichaam’ diagnosticeert⁷⁹. Vanuit kritiek op het instrumentalisme is dat natuurlijk gerechtvaardigd, maar als de mens niet meer communiceert kan de socioloog überhaupt geen invloed meer op dat sociale, dat uit communicatie bestaat, hebben. Dus ook de socioloog die Schinkel voor ogen heeft zit werkloos thuis. Schinkel meent

⁷⁴ Ibid., 297.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Afkorting voor voetbalvereniging West Flakkee Boys.

⁷⁷ Luhmann, 2016, 78; Luhmann, 2002, 157.

⁷⁸ Schinkel, 2008a, 227.

⁷⁹ Ibid., 416.

dat een socioloog conflicties moet 'liquideren'⁸⁰ en perspectief moet aanbieden⁸¹. Niet beschrijven wat het sociale 'is', maar wat het sociale zou kunnen zijn. Beiden zijn natuurlijk onmogelijk. De eerste omdat conflicties onderdeel zijn van het sociale en daar heeft volgens Schinkel de mens geen invloed op en het aanbieden van perspectief kan alleen door middel van communicatie en daar is de mens buiten komen te staan doordat het sociale wordt opgevat als autopoietisch systeem. Als de socioloog geen invloed meer heeft op het sociale geldt dat natuurlijk ook voor de bestuurskundige. Dit is echter geen argument tegen de theorie. Als er geen weerlegging mogelijk is van de theorie, dan is het met de sociologie en bestuurskunde gedaan. Om te kijken of dit het geval is moet er worden getoetst of de verdediging van het autopoietische karakter van het sociale hout snijdt. Dit zijn overigens allemaal argumenten van Luhmann, omdat Schinkel op deze kwestie niet ingaat in zijn boek.

Naast het argument dat de mens als conditie van het sociale vergelijkbaar is met koolstof en atomische binding als conditie van organismen, heeft Luhmann nog vier argumenten die zouden moeten pleiten voor het sociale als autopoietisch systeem. Allereerst oriënteert volgens

Luhmann het sociale zich, net als andere autopoietische systemen, op een complexere omgeving⁸². Er zijn altijd meer verschillende systemen en processen in de omgeving van het sociale, dan het sociale zelf. Op basis van die oriëntatie maakt een autopoietisch systeem keuzes en worden die autopoietische systemen, zoals kan worden waargenomen in de evolutie van organismen, daardoor zelf ook steeds complexer⁸³. Dit geldt ook voor het sociale. Ooit is dat waarschijnlijk begonnen met een eerste angstschreeuw en nu bestaan woorden als lasciviteit, zoöplastiek en autopoiesis. Daar zit dus een zekere gelijkenis. Daarnaast meent Luhmann dat communicatie een operationeel gesloten systeem is⁸⁴. Er is geen uitruil van elementen mogelijk. Dit legt hij uit door middel van een inktpot. Als een inktpot omvalt over een essay, dan vindt daar geen uitruil van elementen plaats. Het kan hooguit communicatie vernietigen. Het vallen van de inktpot draagt niet bij aan de complexiteit van het essay. Deze operationele geslotenheid is ook een kenmerk van autopoietische systemen. Het produceert zichzelf zonder tussenkomst van andere systemen. Het derde argument is een poging zichzelf te immuniseren. Hij stelt dat het begrip autopoiesis uit de biologie komt en de werking daar helder is⁸⁵. Als hij het in een ander onderzoeksdomein wil gebruiken, moet dat niet analoog aan de biologie worden

⁸⁰ Dit verwijst natuurlijk naar het concept 'liquid modernity' van Zygmunt Bauman. De contractie kan ook worden opgevat als een stolling en Schinkel meent dat die stolling door een socioloog weer vloeibaar gemaakt moet worden. Dit is echter voor het essay niet van belang.

⁸¹ Ibid., 426; 431.

⁸² Ibid., 426; 431.

⁸³ Ibid., 94-95.

⁸⁴ Ibid., 77.

⁸⁵ Ibid., 79.

toegepast in technische zin. Maar als hij het begrip abstract genoeg maakt, dan is het wel toepasbaar in een ander onderzoeksdomein. Hier ontslaat hij zichzelf bijna van het beargumenteren van zijn keuzes. Dit ‘argument’ kan dus alleen blijven staan als de rest sterk genoeg is. Het laatste argument moet het derde argument rugdekking geven. Hier gebruikt hij namelijk zelf een analogie. Op het moment dat er kritiek komt op zijn gebruik van een metafoor uit een ander onderzoeksgebied, meent hij dat elk concept wel een zekere metaforische achtergrond heeft, maar dat wil niet zeggen dat het niet toepasbaar zou kunnen zijn in ander onderzoeksgebied⁸⁶. Het concept ‘proces’ zou de sociologie eveneens ontleend hebben aan de filosofie en die via de jurisprudentie van de scheikunde. Voor Luhmann is onder de streep alles een metafoor en dat maakt het lenen van begrippen niet problematisch.

Bij het weerleggen van bovenstaande argumenten moet er eerst teruggekomen worden op het ‘common sense’-argument dat Luhmann meent van zich af te hebben geschud. Hij meent dat communicatie niet alleen niet zonder mensen kan, maar ook zonder allerlei andere factoren. Daar heeft hij natuurlijk gelijk in, maar hij gaat echter voorbij aan het feit dat autopoietische systemen autonome systemen zijn. Volgens Maturana en Varela bepalen deze systemen de eigen identiteit onafhankelijk van een observeerder⁸⁷. Deze observeerder kan alleen worden begrepen als een menselijke

observeerder. Het ‘common sense’-argument werpt dus niet voor de voeten dat een autopoietisch systeem niet kan bestaan zonder allerlei voorwaarden. Het wil alleen maar zeggen dat alle andere autopoietisch systemen, en dit in tegenstelling tot het sociale, kunnen bestaan *zonder* mensen. Het valt niet te onderzoeken, maar het is niet ondenkbaar dat olifanten, paddenstoelen, berggeiten en krabben weten te overleven zonder het bestaan van mensen. Het sociale zou echter, als enig autopoietisch systeem, gelijk verdwenen zijn zonder mensen.

Het tweede argument dat Luhmann naar voren bracht handelde over het steeds aan complexiteit winnende systeem en daarmee lijkt op andere autopoietische systemen. Er is echter een uiterst merkwaardig verschil ‘waarneembaar’ tussen organismen en het sociale. Organismen zijn fysiek, ze kennen uitgebreidheid in Cartesiaanse zin. Ze zijn materieel. Communicatie is echter immaterieel⁸⁸. Als de definitie van communicatie wederom wordt beschreven, wordt dat ‘zichtbaar’. Communicatie is het samenkomen van drie operaties: ‘informatie’, ‘uiting’ en ‘begrip’. De communicatie ‘vervliegt’ op het moment dat het is geuit, maar het wordt pas communicatie als er op wordt gereageerd. Dit vindt dus precies nergens plaats. Dit heeft Luhmann natuurlijk ook nodig om communicatie te kunnen beschrijven als autopoietisch systeem, want in de fysieke wereld hebben we een boek nooit een ander boek zien schrijven. Bij een

⁸⁶ Ibid., 80.

⁸⁷ Maturana & Varela, 1980, 80-81.

⁸⁸ Luhmann, 1995, 145. Later zet Luhmann dit nog wat meer aan door te stellen dat er geen structurele koppeling mogelijk is tussen communicatie en fysieke fenomenen (Luhmann, 2016, 199).

materieel communicatiebegrip zou Luhmann moeten toegeven dat andere systemen complexiteit toevoegen aan het sociale en kan het niet als autopoïetisch systeem worden gezien. Die worden namelijk door processen in zichzelf complexer. Dus hij moet communicatie wel karakteriseren als iets immaterieels. Dit voert echter drie grote problemen de theorie binnen. Als het sociale namelijk immaterieel is, hoe 'weet' Luhmann dan, hij meent het zelfs empirisch te kunnen vaststellen, dat het sociale structureel gekoppeld is met psychische systemen en niet met andere systemen⁹⁰? Hoe 'weet' hij dan dat het sociale autopoïetisch is? En hoe 'neemt hij dan waar' dat het sociale complexer wordt? Om Hume te parafaseren: *"Het is maar goed dat Luhmann het aan ons heeft geopenbaard. We zien immers dat die grote waarheid met geen ander middel kan worden vastgesteld."*⁹⁰

Daarnaast betoogt Luhmann, het kwam net al even ter sprake, dat er geen uitruil plaatsvindt van elementen met systemen in de omgeving. Dit illustreert hij met het vallen van een inktpot over een essay (let hier ook op zijn wending naar de fysieke wereld!). Hij meent dat deze inkt weinig toevoegt aan het communicatieve proces en het hooguit een destructieve werking zou hebben. Daar heeft Luhmann natuurlijk gelijk in, maar daarmee is het nog geen uitgemaakte zaak dat mensen geen constructieve invloed hebben op het sociaal systeem. Als aan die inktpot een aantal voorwaarden worden toegevoegd, bijvoorbeeld de hand van een motorisch begaafd mens met normale verstandelijke

vermogens die een vulpen vasthoudt, dan zou die inkt wel constructief kunnen zijn voor het essay. Dit zet tevens gelijk de deur open, al is dat nu nog intuïtief, dat er complexiteit wordt toegevoegd door andere autopoïetische systemen, die in de volksmond doorgaan voor mensen, dan het sociale.

De immuniseringstrategie van Luhmann wordt hier even buiten beschouwing gelaten, want die zou op zichzelf niet sterk genoeg zijn om aan te tonen dat het sociale een autopoïetisch systeem is. Het laatste argument is dan de vergelijking. Luhmann meent dat hij een concept als autopoïesis uit de biologie kan gebruiken, omdat dit al vaker is gebeurd. Hij geeft daarbij als voorbeeld het concept 'proces'. Dat is echter een bijzonder zwak argument. Stellen dat iets ergens anders het geval is, wil nog niet zeggen dat het daarom hier juist is. Alleen al door het feit dat het nu nog geen uitgemaakte zaak is, dat het gebruik van het concept 'proces' in andere onderzoeksdomeinen altijd op een juiste wijze complexiteit reduceert en dat altijd aan de definitie van 'proces' wordt voldaan als het gebruikt wordt.

Hiermee is het 'autopoïetische' uit de theorie van Schinkel gehaald en zo zal worden betoogd dat het sociale beter opgevat kan worden als een allopoïetisch systeem. Er kan niet afdoende worden benadrukt wat een theoretische aardverschuiving dat is en daar zit ook precies het grote verschil met de theorie die hieronder straks zal worden uitgewerkt en het werk van Schinkel. Dit mag namelijk ogen

⁹⁰ Geparafraseerd uit: David Hume, "Over de onsterfelijkheid van de ziel," in De Uitgelezen Hume, ed. Ger Groot & Guido Vanheeswijck (Amsterdam: Uitgeverij Boom, 2004), 322.

als een theoretische achterhoede gevecht over een zeker abstract concept, het is precies dit abstracte concept waarmee Schinkel zijn exercitie in gang zette. Of beter geformuleerd: zijn oplossing plausibel maakte. Als er even wordt teruggekeerd naar zijn steen des aanstoots, zien we dat hij wil aantonen dat het sociale veranderlijk is en niet iets vaststaands zoals wordt voorgesteld in beelden over de ‘maatschappij’ als iets onveranderlijks en probleemvrij. Dat procesmatige van het sociale en de contingente ontwikkeling daarvan werd grotendeels in zijn theorie in gang gezet door het concept autopoiesis. Het procesmatige en contingente karakter van het sociale in zijn theorie was voor dit essay juist zo interessant, omdat het onderzoeksobject van de bestuurskunde en de invloed van de bestuurskundige daardoor beter kan worden begrepen. Om alvast een tipje van de sluier op te lichten: dit kan niet worden gerepareerd met slechts een wending naar het sociale als allopoietisch systeem. Dus het verwijderen van het autopoietische karakter uit de theorie van Schinkel heeft als voordeel dat kan worden betoogd dat mensen in het algemeen en hier bestuurskundigen in het bijzonder invloed hebben op het sociale, maar het procesmatige karakter, het sociale dat zichzelf reproduceert, is voorlopig verloren gegaan. Om dit toch te behouden zal de filosoof, die net ter wille was bij de vernietiging van het autopoietische element uit de theorie, Hume moeten worden geraadpleegd. Maar voordat het zover

is, wordt er teruggekeerd naar het werk van Maturana en Varela voor de uiteenzetting over de verschillen tussen autopoietische en allopoietische systemen.

Het sociale als allopoietisch systeem

In het maken van onderscheid tussen levende en levenloze materie, onderscheiden Maturana en Varela autopoietische van allopoietische systemen. Om te beargumenteren waarom het sociale gezien kan worden als allopoietisch systeem, zal eerst worden uiteengezet wat allopoietische systemen precies zijn. De definitie van allopoietische systemen is bijna het spiegelbeeld van de definitie van autopoietische systemen. Een allopoietisch systeem wordt beschreven als een niet-autonoom systeem. De identiteit van het systeem is afhankelijk van een (menselijke) observeerder en de grenzen van het systeem worden ook bepaald door de observant⁹¹. Daar komt bij dat allopoietische systemen, in tegenstelling tot autopoietische systemen, wel input en output kunnen hebben⁹². Er kan dus een uitwisseling van elementen plaatsvinden. Maturana en Varela maken ook nog een onderscheid binnen de ‘orde’ van allopoietische systemen. Aan de ene kant natuurlijke statische systemen. Deze systemen kennen niets procesmatigs, maar worden gedefinieerd door de ruimtelijke relaties van de componenten in het systeem⁹³. Als voorbeeld geven ze het kristal. Een kristal wordt in een bepaalde familie ingedeeld op basis van

⁹¹ Maturana & Varela, 1980, 79-80.

⁹² Ibid., 81.

⁹³ Ibid., 79.

bepaalde componenten. Aan de andere kant zijn er de ‘man-made’ systemen. Deze worden als volgt beschreven: *“in a man-made machine in the physical space, say a car, there is an organization given in terms of a concatenation of processes, yet, these processes are not processes of production of the components which specify the car as a unity since the components of a car are produced by other processes which are independent of the organization of the car and its operation.”*⁹⁴

Het zal direct helder zijn dat een natuurlijk allopoietisch systeem geen karakterisering van het sociale kan zijn. Ook een steen zal, net als een olifant, evengoed kunnen ‘bestaan’ zonder tussenkomst van mensen. Het gaat in de vergelijking om de tweede variant. De beschrijving van die variant geeft gelijk een aantal aanknopingspunten. Ten eerste gaat het om een machine in de fysieke ruimte. Dit geldt tevens voor alle middelen waarmee we communiceren. Boeken, artikelen, ansichtkaarten, (grond)wetten, roddelbladen en WhatsApp berichten kennen allemaal een zekere uitgebreidheid. Het is waarneembaar met de zintuigen. Dit gaat ook op voor spraak. Spraak is niet alleen hoorbaar, maar voor een beperkte tijd ook meetbaar. Niets waarmee we communiceren kent een immaterieel karakter, zoals het begrip dat wel draagt bij Luhmann en Schinkel. In de tweede plaats worden de componenten van het systeem niet door het systeem zelf geproduceerd, maar door andere autopoietische systemen. Een boek schreef nooit ander

boek. Geen letter aan dit betoog heeft dit betoog ook maar zelf toegevoegd. Mensen lijken voortdurend de processen te zijn die de input leveren van het sociaal systeem. Ten derde, produceert het sociale niet de eigen grenzen, maar wordt het onderscheid tussen het sociale en het niet-sociale geproduceerd door mensen. Ook in de theorie van Luhmann en Schinkel. Luhmann beveelt: *“Draw a distinction!”*⁹⁵ Maak een onderscheid! Echter is dat juist een kenmerk van een allopoietisch systeem in plaats van een autopoietisch systeem. Luhmann zegt letterlijk dat er anders niets gebeurt⁹⁶. Terwijl dit toch niet over andere autopoietische systemen gezegd kan worden. Er zijn processen in de vinvis die bepalen waar die vinvis ophoudt en ook het gebeuren van de vinvis in stand houdt. Daar is geen menselijke waarnemer voor nodig. Maar bij het sociale moet daar ineens Luhmann aan te pas komen. Dit past naadloos in de beschrijving van het sociale als allopoietisch systeem.

Er missen echter nog twee elementen in bovenstaande beschrijving. Wil een beschrijving van het sociale als allopoietisch systeem houdbaar zijn, dan moet het procesmatige van het sociale verklaard kunnen worden. Er moet gekeken worden of de definitie van communicatie nog past in deze theorie. Daarnaast is de vraag wat de output is van het systeem en hoe dat te verbinden is met de mens, zonder in dezelfde valkuilen als het transitie-model te stappen. Die twee vragen hangen in grote mate samen, maar voor de

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Luhmann, 2016, 49.

⁹⁶ Ibid.

meest logische uiteenzetting zal de tweede vraag eerst worden beantwoord. Het procesmatige, zo zal dadelijk blijken, wordt geproduceerd door de verbinding tussen het sociale en de mens. In de bovenstaande beschrijving is een meer materiële opvatting naar voren gekomen van communicatie. Voor inspiratie om de relatie tussen die communicatie en de mens te duiden, kan er worden geput uit het werk van twee Luhmann-kenners: Tannelie Blom en Boudewijn Haas. Zij stellen over het systeem en zijn omgeving het volgende: *“In principe moeten we er van uitgaan dat zelfreferentiële⁹⁷ systemen op tweërlei wijze met hun omgeving verbonden zijn, namelijk door ‘materiële’ en ‘informatieele’ connecties.”*⁹⁸ Echter is in dit betoog het idee van het sociale als autopoietisch systeem losgelaten. Toch kan dit als inspiratie dienen, omdat allopoietische systemen immers voor de vernieuwing van systeemelementen zijn aangewezen op de omgeving. Temeer omdat er een merkwaardige focus is op de ‘materiële’ kant van systemen bij bovenstaande denkers. Kennelijk hadden ook zij wel aanvoeld dat een immaterieel communicatiebegrip problemen zou opleveren. Als de definitie van communicatie erbij wordt gepakt lijkt ‘uiting’ de meest voor de handliggende operatie voor de ‘materiële’ verbinding. Al onze uitingen (spraak, het schrijven van boeken, het versturen van berichtjes, etc.) zijn namelijk fysiek. Voor de informatiele connectie ligt natuurlijk de

informatiele operatie voor de hand. Daar vindt de koppeling plaats tussen het psychisch systeem en het sociale. Luhmann heeft er namelijk op gewezen dat informatie zowel een rol kan spelen in het sociale als in psychische systemen. Het zogenaamde ‘multiplying effect’ van informatie⁹⁹. Hoe dit in de mens samen komt, bijvoorbeeld zoals verbeeldt met de platoonse vogelkooi¹⁰⁰, de Cartesiaanse pijnappelklier¹⁰¹ of meer complexe/moderne theorie, blijft hier buiten beschouwen. Het is slechts sociale theorie en kan geen licht werpen op dergelijke processen binnen een mens. Er kan slechts gesteld worden dat we mensen voortdurend ‘zien’ communiceren, waarbij uiting en informatie samenkomen.

Het slechts uiten van informatie is, al is dat intuïtief, nog niet hetzelfde als communicatie. Schinkel wees op de plaats van het ‘tussen’, dat is waar communicatie ‘gebeurt’. Door het op te vatten als een allopoietisch systeem is dat ‘tussen’ weer geplaatst tussen mensen. Echter doemen hier de valkuilen van het transitie-model weer op. Er moet voor de operatie ‘begrip’ dus een invulling worden gevonden waarbij deze valkuilen worden vermeden, maar wel begrijpelijk kan worden gemaakt dat communicatie plaatsvindt tussen mensen. Hiervoor wordt inspiratie gezocht bij Hume. In deze theorie zal ‘begrip’ worden opgevat, zoals Hume ‘noodzakelijke connectie’ zag in de discussie omtrent

⁹⁷ Zelfreferentieel wil zeggen dat ‘het naar zichzelf verwijst’, voor Luhmann en Schinkel een kenmerk van het autopoietische systeem.

⁹⁸ Tannelie Blom en Boudewijn Haas, “De ondraaglijke lichtheid van systemen,” Tijdschrift voor sociologie 17 (1996), 196.

⁹⁹ Luhmann, 2016, 213.

¹⁰⁰ Plato, Theaitetos (Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker, 2001), 197C.

¹⁰¹ René Descartes, De passies van de ziel (Groningen: Historische uitgeverij, 2008 [1649]), Hoofdstuk 1, paragraaf 31.

oorzaken en gevolgen. Voor Hume was causaliteit niet in de materie zelf aanwezig op het moment dat bijvoorbeeld twee biljartballen elkaar raakten¹⁰². Voor hem was causaliteit een oordeel, een daad van het verstand¹⁰³. Zo moet ook ‘begrijpen’ worden opgevat als een oordeel van het verstand. Dit maakt dat communicatie ook altijd in drieën komt. Persoon A zegt iets. Persoon B reageert er op en Persoon A moet uit die reactie opmaken of zijn eerder gebezigde zin begrepen is. Daar kan hij dan weer op reageren met ‘Nee, dat bedoel ik niet’ of ‘Ja, inderdaad’. Dit is nu beschreven vanuit de optiek van persoon A, maar persoon B speelt dat zelfde spel. Dit voortdurend terugkoppelen of de reactie al dan niet is begrepen, is de motor achter het sociale en verklaart het procesmatige daarvan. Nu lijken we dichtbij de eerder beschreven valkuilen te komen en de opgeheven vinger van Sartre, maar deze wending brengt de theorie geenszins in gevaar. De theorie blijft namelijk Schinkel en Luhmann trouw, wanneer zij stellen dat psychische systemen gesloten zijn en dat gedachten het psychisch systeem niet verlaten. Er kan dus niet in het hoofd worden gekeken van de ander, maar dat wordt met het concept ‘begrijpen’ ook niet bedoeld. Met ‘begrijpen’ wordt bedoeld dat persoon A uit de informatieve uiting van persoon B op moet maken of Persoon B de informatieve uiting van persoon A heeft begrepen. Het blijft slechts een beoordeling van die informatieve uiting. Hoe die informatieve uiting aan de ander verschijnt blijft volstrekt duister. Dit proces kan dus ook

misgaan. Beide personen kunnen denken elkaar begrepen te hebben zonder dat dit het geval is en vice versa.

Tot slot rest de vraag waar de output van het sociale uit bestaat. Deze loopt via wat Blom en Haas de informationele connectie hebben genoemd en werkt middels het ‘multiplying effect’ van informatie. Informatie kan na communicatie achterblijven in psychische systemen. Met dit idee wordt aansluiting gezocht bij de theorie van Schinkel omtrent conficties en residuen. Dit betoog heeft slechts het karakter van het sociale, allopoietisch in plaats van autopoietisch, aangepast. Dat sociale bestaat nog steeds uit communicatie waarmee conficties en residuen worden gevormd. Ter herinnering: *“een confictie is een fictie van een ‘samen’ die dat ‘samen’ onder een geaggregeerde identitaire noemer brengt.”*¹⁰⁴ Het grote verschil is dus dat de mens in dit betoog invloed heeft op die communicatie en dus op die conficties. Zo kan een mens een voorstel doen wat bijvoorbeeld door moet gaan voor de Nederlandse identiteit. Welke communicatieve elementen horen daarbij en kan die mens zich identificeren met dat beeld? Is hij drager van die identiteit? Zo kan er discussie zijn over de vraag of het element Zwarte Piet, Jan Pieterszoon Coen, #MeToo of de bitterbal onderdeel is van de Nederlandse identiteit. Iemand die het daar niet mee eens is, kan een andere beschrijving van de Nederlandse identiteit geven of men kan de confictie al dan niet bewust accepteren. Informatie van confictieve contracties kan worden

¹⁰² David Hume, *An Enquiry concerning Human Understanding* (Oxford: Oxford University Press, 2008 [1748]), section VII, part 1, paragraph 6.

¹⁰³ *Ibid.*, VII, 2, 28.

¹⁰⁴ Schinkel, 2008a, 265.

geduplicieerd in psychische systemen. Als iemand een bepaald beeld (al dan niet bewust) accepteert van wat de ‘echte Nederlander’, ‘echte Drent’, ‘binnen de ring’ of ‘echte man of vrouw’ is, dan kan men daar naar gaan handelen. Dit geldt niet alleen voor deze op het eerste oog onschuldige conflicties, maar ook voor de ‘Islamitische Staat (IS)’ of ‘anti-vaxxers’. Ook mensen die zich identificeren met die conflicties worden tot een bepaald handelen verplicht. Er is dus tussen mensen en het sociale een wederzijdse invloed.

Voordat de betekenis van de theorie voor de bestuurskunde ter sprake komt, wordt er nog een keer teruggekeerd naar het theoretische achterhoedegevecht. Wat is er ten opzichte van de theorie van Schinkel precies gewonnen na deze uiteenzetting? Het autopoietische element in de theorie van Schinkel maakte het enerzijds mogelijk het sociale als iets procesmatig en contingent op te vatten, maar anderzijds kon het niet duidelijk maken hoe de socioloog of bestuurskundige (of algemener: de mens) invloed had op het sociale. Terwijl die ook in het werk van Schinkel, al zij het summier, aanwezig blijft. Die invloed die we zelf ook allemaal ervaren. Als we een biertje bestellen, krijgen we vaak iets dat daar aan beantwoordt. Of in een complexere situatie: als je meent niet meer met iemand door dezelfde deur te kunnen en dit ook uit, kan dat allerlei consequenties hebben. Zeker als je met die persoon getrouwd bent. Door het sociale niet op te vatten als autopoietisch systeem maar als allopoietisch systeem, kan inzichtelijk worden gemaakt hoe de mens invloed heeft op het sociale. Dit leverde echter twee grote gevaren op: het procesmatige van het sociale leek verloren gegaan en er dreigde een te transparant systeem te

ontstaan. Of beter geformuleerd: het systeem dreigde te transparant te worden verbeeld door de theorie. Deze problemen zijn opgelost door ‘begrip’ in de definitie van communicatie op te vatten zoals Hume causaliteit opvatte, als daad van het verstand. Met dit idee van Hume kon worden duidelijk gemaakt dat aan de ene kant het sociale procesmatig en contingent is en aan de andere kant dat het psychisch systeem van de ander ontoegankelijk blijft. De aangepaste theorie heeft dus met het werk van Schinkel en Luhmann gemeen dat het kan laten zien waarom het sociale procesmatig is, maar de aangepaste theorie kan beter uitleggen wat de invloed van de mens is op het sociaal systeem. Daarin schuilt het verschil met het werk van Schinkel en Luhmann.

Betekenis van theorie voor de bestuurskunde

Nu rijst de vraag hoe dit van betekenis kan zijn voor de bestuurskunde. Dit betoog is begonnen met een ouderwetse opvatting over bestuurskunde, namelijk een die instrumenten aanbiedt aan het openbaar bestuur om maatschappelijke problemen op te lossen. Vaak wordt daarbij, en daar is dit betoog ook schuldig aan, de karikatuur van de bestuurskundige als vakman met een gereedschapskist aangehaald. Door in het voorgaande een zekere nadruk te leggen op de invloed van de mens op het sociale, kan de indruk ontstaan dat de mens inderdaad tal van instrumenten heeft om in te grijpen in het sociale. Zelfs een *instrumentalistische* kijk is wellicht te verantwoorden. Immers, alle ‘man-made’ allopoietische systemen zijn *machines*. Echter wordt dan voorbijgegaan aan het feit dat de rol beperkt is.

In de eerste plaats betekent de invloed van de mens, dat alle mensen, die een zekere taal machtig zijn, invloed hebben op het sociale. Het gevoel van geen invloed dat nog valt te ontwaren bij Luhmann en Schinkel wordt dus niet veroorzaakt door het feit dat er effectief geen invloed is, maar door het feit dat (nagenoeg) iedereen er invloed op heeft. Als het sociale dus al als machine moet worden begrepen, dan is het altijd al meer de Toren van Babel, dan een horloge of een personenwagen. Daarnaast heeft die mens maar een beperkte invloed, omdat de reactie op het ingrijpen in het sociale contingent is. Het kan op zijn minst een 'ja' of een 'nee' zijn. In die zin lijkt het sociale nog meer op het internet of de Sagrada Família, dan de Toren van Babel. De Toren van Babel kende nog een zeker doel: als God niet naar beneden komt, dan gaan wij mensen wel naar boven¹⁰⁵. Bij de Sagrada Família bouwen ze gewoon door tot de volgende verbouwing. Dus als er gekeken wordt naar hoe deze theorie van belang kan zijn voor de bestuurskunde moet de contingentie van communicatie en het feit dat iedereen mee kan praten in ogenschouw worden genomen.

Daarnaast is het van belang nog enkele lessen uit het werk van Luhmann en Schinkel mee te nemen, de inspiratiebronnen van dit betoog. Het is nog niet expliciet

naar voren gekomen in dit essay, al hangt het samen met de contingentie in communicatie, maar Luhmann heeft in zijn werk de nadruk gelegd op de productiviteit van conflict¹⁰⁶. Een communicatie kan altijd worden bevestigd of verworpen, een ja of een nee opleveren¹⁰⁷. In die zin is er altijd een mogelijkheid tot consensus en conflict. Conflict genereert volgens Luhmann connectiviteit, nieuwe verbindingen¹⁰⁸. Elk autopoietisch systeem tracht het voortbestaan veilig te stellen en zo ziet Luhmann ook het sociale. Conflict lokt communicatie uit en garandeert zo het voortbestaan van het sociale¹⁰⁹. Tevens wint het aan complexiteit, doordat er steeds nieuwe reacties volgen. Daarnaast kan het een bron van sociale verandering zijn¹¹⁰. Zodra een persoonlijk conflict meer draagvlak wint, kan het sociale verandering produceren. Niet dat het Luhmann te doen is om sociale verandering, het gaat hem slechts om de continuering van het sociale. Die continuering levert alleen wel nieuwe communicatieve elementen op. In bestuurskundig jargon: nieuwe probleemstellingen en/of oplossingen. Voor het sociale, meent Luhmann dat een continuering gebaat is bij enkele afspraken. Hij zelf geeft twee voorbeelden. Ten eerste, fysiek geweld is verboden¹¹¹. Als de ene de andere gesprekspartner doodslaat is er natuurlijk geen communicatie

¹⁰⁵ Genesis 11:4: "Ze zeiden: 'Laten we een stad bouwen met een toren die tot in de hemel reikt. Dat zal ons beroemd maken, en dan zullen we niet over de hele aarde verspreid raken.'"

¹⁰⁶ Luhmann, 1995, 389.

¹⁰⁷ Luhmann, 2016, 249.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Luhmann, 1995, 389.

¹¹⁰ Ibid., 393.

¹¹¹ Ibid., 395.

meer en dat doet afbreuk aan het sociale. Ten tweede, het is nuttig onzekerheid te vergroten¹¹². Hij geeft als voorbeeld het toevoegen van een derde partij aan de discussie. Dit geeft een extra dimensie aan het conflict, want er is iets te winnen: de gunst van de derde partij. Het kan dus zijn dat partijen zich wat zachter opstellen, waardoor escalatie van het conflict kan worden voorkomen. Daarnaast heeft deze derde partij ook een eigen inbreng en dat vergroot het aantal communicatieve mogelijkheden. Deze ideeën van Luhmann worden meegenomen naar een les voor de bestuurskunde. Uit het werk van Schinkel is onder meer belangrijk dat hij heeft laten zien dat ‘maatschappij’ geen neutraal terrein is waar onderzoek op te projecteren valt, maar een begrip dat gewicht heeft moeten geven aan een bepaalde moraal¹¹³. Het begrip zorgt ervoor dat machthebbers of politici een begrip kunnen hanteren waarmee ze bepaalde (bevolkings)groepen of subculturen buiten ‘de maatschappij’ kunnen plaatsen en dat rechtvaardigt het doen van onderzoek naar ‘integratieproblemen’ en de toepassing van bepaald beleid op die groepen en dispensatie van andere groepen¹¹⁴. Want die laatste groepen horen al bij de maatschappij, die schikken zich al naar een bepaalde (arbitraire) norm.

Het is ook mede door die laatste notie dat Van Ostaijen zich afvraagt of het heilzaam zou kunnen zijn als bestuurskunde praktisch-irrelevant en kennis-desintegrerend zou zijn¹¹⁵. Dit moet in deze afsluitende paragrafen in de verf worden gezet. Daarin moet een zekere spagaat worden meegenomen. Ringeling heeft al eens terecht gewezen op het feit dat een bestuurskundige twee heren te dienen heeft¹¹⁶. Een bestuurskundige moet wetenschappelijk aan de maat zijn en relevante dingen tegen de praktijk kunnen zeggen. Het vergt dus een zekere distantie van en betrokkenheid bij het openbaar bestuur. De ideeën van Van Ostaijen en Ringeling lijken met elkaar in contradictie, maar zijn dat gezinsins. Door de onbedwingbare drang praktijkrelevant te willen zijn, zijn in het verleden ‘theoretische gereedschappen’ aangeboden die in praktijk niet bleken te werken¹¹⁷. Door de weerbaarheid van de praktijk, door conflict, bestuurskundige reflectie binnen te loodsen zou er zo maar een verfrissende kijk op die praktijk mogelijk kunnen zijn¹¹⁸. In het verleden is er met verschillende benaderingen van beleid naar beleid gekeken en Bekkers heeft daar een aantal benaderingen van uitgewerkt. Te weten, de rationele benadering, de politieke benadering, de culturele benadering,

¹¹² Ibid., 395-396.

¹¹³ Schinkel, 2008a, 183.

¹¹⁴ Schinkel, 2008a, 183.

¹¹⁵ Van Ostaijen, 2016, 100.

¹¹⁶ Ringeling, 2007, 2.

¹¹⁷ Hupe, 1984, 282; 289-290.

¹¹⁸ Dit is niet nieuw, dit kan ook worden gevonden in bijvoorbeeld het werk van Koppenjan (2006). Veel eerder zag ook bijvoorbeeld Niccolò Machiavelli dat conflict tussen verschillende vertegenwoordigingen van de elite en burgers productief was voor de vrijheid van het volk in de Romeinse Republiek (Niccolò Machiavelli, *Discourses on Livy* (Chicago, IL; The University of Chicago Press, 1998 [1531]), XXVIII; 16).

en de institutionele benadering¹¹⁹. Deze benaderingen zijn door Bekkers op een aantal kenmerken vergeleken. Bijvoorbeeld de rol van de politiek binnen zo'n benadering, het verloop van het beleidsproces en de instrumentatie¹²⁰. Het voert hier te ver om een hele nieuwe benadering van beleid te presenteren, maar nu het betoog is begonnen met de karikatuur van de bestuurskundige als vakman met een gereedschapskist en die gereedschapskist door onder meer de theorie van Schinkel ook bij het grof vuil is gezet, is het wellicht interessant om te bekijken welke instrumenten deze theorie dan aan kan reiken. Als is gesteld hoe het niet kan, hoe kan het dan wel?

Om te beginnen de distantieve taak van de bestuurskundige. Schinkel spreekt in zijn werk van de diagrammaticale codering van de 'maatschappij'¹²¹. Hiermee bedoelt hij dat wanneer de maatschappij ter sprake komt er een proces van 'scheidend schrijven' optreedt¹²². Dit is overigens inherent aan taal volgens Luhmann¹²³. Altijd wanneer we iets benoemen, benoemen we de rest niet. In het spreken over iets ligt dus altijd een normatieve keuze besloten. Het spreken over de 'maatschappij' is een

afbakening van het sociale en er zijn dus communicatieve selecties die 'binnen de maatschappij' liggen en selecties die 'buiten de maatschappij' staan¹²⁴. Wat bij de 'maatschappij' hoort munt Schinkel als de somatische semantiek en wat niet bij de 'maatschappij' hoort, beschrijft hij als de residusemantiek¹²⁵. Vanuit de theorie van Schinkel zou de bestuurskundige ervoor kunnen kiezen deze normatieve keuzes omtrent het begrip 'maatschappij' bloot te leggen. Beleid draagt namelijk altijd een zeker 'beeld van de maatschappij' in zich. Er is specifiek dan wel vaag omschreven aan welke 'maatschappij' het tracht bij te dragen. Zo kan er in het jongste regeerakkoord de volgende zin worden gevonden: *"Integratie is [...] van essentieel belang voor zowel mensen zelf als de Nederlandse samenleving."*¹²⁶ Integratie gaat dus bijdragen aan iets dat de 'Nederlandse samenleving' wordt genoemd. Wat volgens de regeringspartijen 'binnen de samenleving' valt zijn begrippen als 'vrijheden', 'democratie', 'rechtsstaat', 'internationale oriëntatie' en 'de Nederlandse identiteit'¹²⁷. Echter menen ze dat 'ongecontroleerde vormen van migratie' en 'buitenlandse spanningen', ondanks die 'internationale oriëntatie', niet bij 'de Nederlandse samenleving' horen. De 'Nederlandse identiteit' wordt verder

¹¹⁹ Bekkers, 2007, 53.

¹²⁰ Ibid., 54-55.

¹²¹ Schinkel, 2008a, 445.

¹²² Ibid., 481.

¹²³ Luhmann, 2016, 45.

¹²⁴ Schinkel, 2008a, 295; 297.

¹²⁵ Ibid., 175; 287; 289.

¹²⁶ Mark Rutte, Sybrand van Haersma Buma, Alexander Pechtold & Gert-Jan Segers, *Vertrouwen in de toekomst* (2017), 54.

¹²⁷ Ibid., 1.

omschreven als ‘gelijkwaardigheid ongeacht geslacht, seksuele geaardheid en geloof’, ‘scheiding van kerk en staat’, ‘tolerantie naar andersdenkenden’, ‘de historie (waarbij de nationale canon leidend is)’, ‘het Wilhelmus en de context daarvan’¹²⁸, ‘het Rijksmuseum’ en ‘het parlement’¹²⁹. Een bestuurskundige zou nu, gegeven de ‘Nederlandse identiteit’ zich af kunnen vragen welke (groepen) mensen wel en niet bij ‘de maatschappij’ horen. Welke mensen passen wel onder deze definitie van de ‘Nederlandse identiteit’ en welke mensen niet. Welke mensen worden beschreven met de somatische semantiek en welke meer met de residusemantiek. Zo kan de bestuurskundige laten zien welke dissensus er wordt weggedrukt met de in beleid gestabiliseerde consensus¹³⁰ en hoeft ‘de maatschappij’ ook in bestuurskundig onderzoek niet als neutraal terrein of vaststaand gegeven te worden aangenomen.

De meer betrokken rol kan worden vormgegeven aan de beleidstafel. Ook daar moet niet perse worden bijgedragen aan ‘de maatschappij’, maar kan men juist die ‘praktijk-irrelevante en kennis-desintegrerende’ rol in de verf zetten. Net werd Koppenjan al even genoemd als auteur die

gewezen heeft op de productiviteit en gevaren van conflict voor de bestuurskundige praktijk. Vanuit Luhmann en Schinkel zal daarbij worden aangesloten en van worden afgeweken. Koppenjan beschrijft vier onderdelen van beleid waarop consensus kan/moet worden gevonden of waar conflict wenselijk is. Conflict is namelijk niet altijd wenselijk. Conflict kan ook leiden tot nadelige gevolgen, bijvoorbeeld gebrouilleerde relaties¹³¹. De ‘onderdelen’ die hij onderscheidt zijn ‘waarden’, ‘doel- en probleempercepties’, ‘oplossingen’ en ‘werkwijzen en interactieregels’¹³². Allereerst ‘waarden’, daar lijkt het welhaast onmogelijk om consensus over te bereiken. Koppenjan schrijft dit toe aan het feit dat actoren juist de ideeën waar ze identiteit aan ontleen en de zin van het leven op baseren niet kunnen en willen veranderen¹³³. Als voorbeeld kunnen wellicht de standpunten van de ChristenUnie en D66 dienen aangaande ongeboren leven en zelfbeschikking. De ChristenUnie kent vanuit christelijke waarden gewicht toe aan het (ongeboren) leven¹³⁴, D66 daarentegen kent gewicht toe aan zelfbeschikking (‘baas in eigen buik’) vanuit liberale waarden¹³⁵. Het is echter meestal onmogelijk om de ander van het belang van de eigen

¹²⁸ Het normatieve karakter van een dergelijke toevoeging wordt ook zichtbaar, omdat de regeringspartijen de benadrukking van ‘historie’, waar het Wilhelmus onmiskenbaar een onderdeel van is, niet afdoende vinden.

¹²⁹ Ibid., 19.

¹³⁰ Schinkel, 2008a, 226.

¹³¹ Koppenjan, 2006, 90.

¹³² Ibid., 101-102.

¹³³ Ibid., 101; Carsten de Dreu, “Het nut van polarisatie in politiek en samenleving”, in: *Polarisatie*, red. Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (Amsterdam: Uitgeverij SWP, 2009), 147.

¹³⁴ “Abortus,” ChristenUnie, geraadpleegd op 15 januari, 2019, <https://www.christenunie.nl/standpunt/abortus>.

¹³⁵ “Baas in eigen buik,” D66, geraadpleegd op 15 januari, 2019, <https://d66.nl/standpunt-over/baas-eigen-buik/>.

waarden te overtuigen. De liberaal/humanist laat zich niet gemakkelijk uit het centrum verstoten door een god en de christen waagt het niet snel zichzelf centraal te stellen ten koste van God. Het 'bekerend' van de ander is vanuit beide posities vaak onmogelijk. Tegenstellingen op het niveau van bescherming van leven en zelfbeschikking kunnen dus niet worden opgelost door middel van consensus. Echter is het ook niet raadzaam om op dit gebied het conflict aan te gaan. Schinkel en Marguerite van den Berg wijzen op de polemogene kant van waarden¹³⁶. Meer dan een 'agreement to disagree' lijkt hier niet haalbaar. Carsten de Dreu wijst er dan ook op dat conflicten alleen 'taakinhoudelijk' mogen zijn¹³⁷. Niet omdat waarden niet belangrijk zijn, maar omdat ze voor actoren te belangrijk zijn. Zo zal duidelijk worden dat waarden wel degelijk een rol spelen, maar alleen omdat ze op taakinhoudelijk niveau alternatieven genereren.

Dit brengt het betoeg bij doel- en probleempercepties. Voor Koppenjan is ook hier conflict niet wenselijk, omdat deze percepties samen zouden hangen met de diep gekoesterde waarden¹³⁸. Dat bepaalde percepties over problemen en doelen verband houden met bepaalde waarden, wil echter niet zeggen dat deze percepties volstrekt onbruikbaar zijn voor mensen die vanuit andere waarden

naar hetzelfde probleem kijken. Door verschillende visies, die worden geproduceerd door volstrekt andere waarden, met elkaar te laten conflicteren kan er ook een kruisbestuiving plaatsvinden. Zwakke plekken in de ene visie kunnen worden aangevuld of bekritiseerd met elementen uit de andere visies. In het regeerakkoord zien we bijvoorbeeld juist op dit niveau de mogelijkheid tot conflict gewaarborgd op bijvoorbeeld een heikel onderwerp als euthanasie: *"In samenspraak met de Kamer, met behoud van ieders eigen positie en verantwoordelijkheid, zal het kabinet een brede discussie faciliteren over het waardig ouder worden, de reikwijdte en toepassing van de huidige euthanasiewetgeving en het onderwerp voltooid leven. Met de uitkomsten van het genoemde onderzoek zal het kabinet bezien wat het te doen staat en kan de Kamer zelfstandig besluiten over initiatiefwetgeving."*¹³⁹ Hier worden de doel- en probleempercepties naar taakinhoudelijk niveau ingericht. Er is namelijk discussie en conflict mogelijk over wat 'waardig ouder worden is' en 'wat de reikwijdte is van de euthanasiewetgeving'. Deze vragen kunnen wel vanuit verschillende waarden worden beantwoord, maar het wil niet zeggen dat die antwoorden voor de ander onbruikbaar zijn. Ditzelfde geldt voor oplossingen. Deze kunnen bruikbaar zijn vanuit verschillende waarden en het aandragen van alternatieve oplossingen legt ook weer zwaktes bloot bij de geijkte oplossingen en dat stimuleert dus tot een meer

¹³⁶ Willem Schinkel & Marguerite van den Berg, "Polariserend en moraliserend burgerschap in de inburgering", in: Polarisatie, red. Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (Amsterdam: Uitgeverij SWP, 2009), 190.

¹³⁷ De Dreu, 2009, 147.

¹³⁸ Koppenjan, 2006, 102.

¹³⁹ Rutte, Van Haersma Buma, Pechtold & Segers, 2017, 18.

creatieve en innovatieve houding ten aanzien van problemen¹⁴⁰.

Tot slot werkwijzen en interactieregels. Hier lijkt, in tegenstelling tot bij doel- en probleempercepties en oplossingen, consensus wenselijk. Vanuit bestuurskundige literatuur zijn daar minimaal twee argumenten voor aan te voeren. In de eerste plaats moeten alternatieven wel met elkaar te vergelijken zijn¹⁴¹. Als dat niet zo is, dan verliest het conflict bij bovengenoemde onderdelen zijn productieve werking. Er zijn dus regels nodig hoe alternatieven op het gebied van probleempercepties en oplossingen worden aangeboden. Daarnaast rust een dergelijke discussie ook op enig vertrouwen¹⁴². Partijen moeten erop kunnen vertrouwen dat bepaalde regels worden nageleefd. Ondanks het conflict moet er dus een constructieve sfeer mogelijk blijven. Dit kan worden bewerkstelligd op basis van het nakomen van afspraken, maar vanuit het werk van De Dreu kan daar nog iets aan worden toegevoegd. Hij heeft een analyse gemaakt over een veelvoorkomende attributiefout aangaande positief en negatief gedrag van andere actoren¹⁴³. Mensen hebben vaak de neiging negatief gedrag van anderen aan de persoonlijkheid van anderen te koppelen en positief gedrag aan de omstandigheden. De mens beoordeelt zichzelf echter

precies andersom. In conflictsituaties kan het voorkomen dat (andere) actoren negatief gedrag vertonen¹⁴⁴. Bij de koppeling van dit gedrag aan de persoonlijkheid van de actor, kan de ene de ander als immoreel of gevaarlijk gaan beschouwen. Dit leidt alleen tot een negatieve spiraal. In de theorie van Luhmann (en Sartre) bleek dat het toeschrijven van uitingen aan de persoonlijkheid van de ander onmogelijk is. Dit theoretisch punt moet aan de beleidstafel dan ook worden bewaakt. Koppenjan stelt een procesbegeleider voor die toeziet op de naleving van regels, zodat er niet op de man wordt gespeeld maar conflict enkel plaatsheeft op taakhoudelijk niveau¹⁴⁵. Of zoals Luhmann het formuleerde: het toevoegen van een derde partij¹⁴⁶.

Nu is beschreven waar conflict een productieve werking kan hebben, is nog niet duidelijk hoe de bestuurskundige dat kan toepassen. De bestuurskundige kan bijvoorbeeld de rol vervullen van de derde partij, maar dat is nog niet perse een subversieve bezigheid en stelt nog niet het normatieve karakter van ‘maatschappij’ of ‘beleid’ aan de kaak. Het kent nog geen ‘desintegrerend karakter’. Hij kan er ook voor kiezen, en dat sluit daar meer bij aan, om de waarden die onder dominante probleemdefinities of gestold beleid liggen zichtbaar te maken. Daarna kan hij vanuit andere waarden

¹⁴⁰ De Dreu, 2009, 147; Koppenjan, 2006, 107.

¹⁴¹ Herman van Gunsteren, *Vertrouwen in democratie* (Amsterdam: Van Genneep, 2010 [2006]), 147.

¹⁴² De Dreu, 2009, 148; Koppenjan, 2006, 102.

¹⁴³ De Dreu, 2009, 144.

¹⁴⁴ *Ibid.*, 145.

¹⁴⁵ Koppenjan, 2006, 103.

¹⁴⁶ Luhmann, 1995, 395-396.

een probleempceptie, doel of oplossing formuleren. Waarden die bijvoorbeeld leven bij partijen die niet aan tafel zitten, omdat het ze ontbreekt aan een zekere machtspositie. Zo maakt de bestuurskundige het mogelijk dat er een zeker conflict wordt gecreëerd en daardoor gevestigde partijen worden uitgedaagd om met creatievere oplossingen te komen dan de geïjkte. Zo biedt de bestuurskundige aan wat Schinkel ook van de socioloog verlangt: opties voor verdere oriëntatie, een ander perspectief¹⁴⁷. Veel instrumenten worden er dus ook niet aangeboden en dat past ook helemaal niet bij sociale theorie dat zich zo kant tegen instrumentalistische visies op beleid en breder het sociale. Het enige instrument dat dit betoog oplevert is een manier om pen en papier te gebruiken en dat past precies bij sociale theorie dat het sociale opvat als een verzameling communicatieve elementen waar de mens een beperkte invloed op heeft.

Conclusie

In het bovenstaande is gepoogd een rol van de bestuurskundige te vinden door naar het sociale te kijken vanuit de theorie van Schinkel. Dit was in eerste instantie onmogelijk, omdat het sociale werd opgevat als autopoiëtisch systeem. Dat idee bleek onhoudbaar, waarna een poging is ondernomen om het sociale als een allopoiëtisch systeem te zien. Deze wending maakt het mogelijk om de bestuurskundige een subversieve rol toe te dichten. Een dergelijke rol wijkt sterk af van traditionele opvattingen waarbij de bestuurskundige werd gezien als iemand die

‘maatschappelijke problemen’ probeerde op te lossen en daarbij ‘een bijdrage leverde aan die maatschappij’. ‘Maatschappij’ is door Schinkel ontmaskerd als een concept dat gewicht heeft moeten geven aan een gevestigde moraal: een machtsconstructie. Wetenschap, iets dat streeft naar waarheid, kan zich onmogelijk perse door die moraal laten leiden. De bestuurskundige kan daarom dus niet bij voorbaat stellen dat hij bij wil dragen aan die maatschappij. De theorie van Schinkel, met de aanpassing van het sociale als allopoiëtisch systeem, maakt zichtbaar dat het ook geen uitgemaakte zaak is dat wat de bestuurskundige bijdraagt, de bijdrage is die hij beoogt. Door de contingentie besloten in communicatie kan die reactie op zijn werk anders uitpakken dan beoogt. In dit betoog is een poging gewaagd om te laten zien dat dergelijke ‘verrassingen’ ook een zekere productiviteit kennen en tot voordeel van het beleidsproces kunnen zijn. Het kan namelijk nieuwe probleemdefinities en/of oplossingen bevatten. Vanuit deze sociale theorie bekeken kan de bestuurskundige die aan partijen aan de beleidstafel proberen te ontlokken door bijvoorbeeld vanuit andere waarden, dan bij een bepaald probleem de dominante waarden, te kijken naar dat probleem. Een subversieve bestuurskundige met pen en papier als gereedschap.

Dankbetuigingen

Ik wil in de eerste plaats prof. dr. H.A. Krop bedanken voor zijn nominatie en zijn waardevolle kritiek tijdens het schrijven van de scriptie. Zonder die begeleiding was dit essay niet tot stand gekomen.

¹⁴⁷ Schinkel, 2014, 14.

Daarnaast wil ik J. van der Klaauw MA MSc bedanken voor de waardevolle gesprekken over de sociale theorie van Schinkel en het belang daarvan voor de bestuurskunde. Die gesprekken hebben het essay beter gemaakt. Tot slot zou ik graag de (anonieme) redactie van het ESJP bedanken voor de kritische blik. Door deze blik is het essay beter en een stuk leesbaarder geworden.

Edwin Lokker (1992) behaalde zijn MSc in 'Public Administration' en zijn MA in 'Philosophy' aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Deze twee studies kruisen elkaar onder meer op het gebied van sociale theorie. Dit kwam terug in zijn master scriptie 'Verkeerd Verbonden' waar hij onderzocht hoe de sociale theorie van met name Willem Schinkel zou kunnen bijdragen aan de bestuurskunde en de bestuurskundige praktijk. Het bovenstaande essay is een bewerking van die scriptie.

Literatuurlijst

- Bekkers, Victor. *Beleid in beweging*. Den Haag: Uitgeverij Lemma, 2007.
- Blom, Tannelie en Boudewijn Haas. "De ondraaglijke lichtheid van systemen." *Tijdschrift voor sociologie* 17, (1996): 187-204.
- Bovens, Mark, Paul 't Hart en Mark van Twist. *Openbaar bestuur*. Alphen aan de Rijn: Kluwer, 2007 [1977].
- ChristenUnie. "Abortus." Geraadpleegd op 15 januari, 2019. <https://www.christenunie.nl/standpunt/abortus>.
- Cicero. *De goden*. Amsterdam: Athenaeum – Polak & Van Gennep, 1993.
- D66. "Baas in eigen buik." Geraadpleegd op 15 januari, 2019. <https://d66.nl/standpunt-over/baas-eigen-buik/>.
- Descartes, René. *De passies van de ziel*. Groningen: Historische uitgeverij, 2008 [1649].
- (Diverse auteurs). *De nieuwe Bijbelvertaling*. Heerenveen: Uitgeverij NBG, 2008.
- Dreu, Carsten de. "Het nut van polarisatie in politiek en samenleving." In *Polarisatie, geredigeerd door Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling*, 140-152. Amsterdam: Uitgeverij SWP, 2009.
- Gunsteren, Herman van. *Vertrouwen in democratie*. Amsterdam: Van Gennep, 2010 [2006].
- Hufen, Hans, en Joop Koppenjan. "Wat maakt kennis in beleid gezaghebbend? De lessen van drie witte raven." *Bestuurswetenschappen* 65, (2011): 14-34.
- Hume, David. *An Enquiry concerning Human Understanding*. Oxford: Oxford University Press, 2008 [1748].
- Hume, David. *Dialogues Concerning Natural Religion*. Mineola (NY): Dover Publications, INC, 2006 [1779].
- Hume, David. "Over de onsterfelijkheid van de ziel." In *De uitgelezen Hume, geredigeerd door Ger Groot & Guido Vanheeswijck*, 315-322. Tiel: Uitgeverij Lannoo, 2004.
- Huys, Peter. "De mythe van de beleidsrelevantie." *Beleid en Maatschappij* 10, (1984): 278-293.
- Kierkegaard, Søren. *Vrees en beven*. Budel: Uitgeverij DAMON, 2014 [1843].
- Koppenjan, Joop. "Conflict en consensus in beleidsnetwerken: teveel of te weinig?" *Bestuurswetenschappen* 60, (2006): 86-112.
- Luhmann, Niklas. *Introduction to Systems Theory*. Cambridge: Polity Press, 2016 [2002].
- Luhmann, Niklas. *Social Systems*. Stanford (CA): Stanford University

Press, 1995 [1984].

Luhmann, Niklas. *Theories of Distinction. Redescribing the Descriptions of Modernity*. Stanford (CA): Stanford University Press, 2002.

Machiavelli, Niccolò. *Discourses on Livy*. Chicago (IL): The university of Chicago Press, 1998 [1531].

Maturana, Humberto, en Francisco Varela. *Autopoiesis and Cognition. The realization of the living*. Dordrecht: D. Reidel Publishing Company, 1980 [1972].

Ostajien, Mark van. “De wil van Wilson.” *Bestuurskunde* 25, (2016): 94-104.

Plato. *Theaitetos*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker, 2001.

Ringeling, A. *Tussen Distantie en Betrokkenheid*. Delft: Eburon, 2007.

Rutte, Mark, Sybrand van Haersma Buma, Alexander Pechtold en Gert-Jan Segers. *Vertrouwen in de toekomst*. 2017.

Sartre, Jean-Paul. *Being and Nothingness*. Londen: Routledge Classics, 2003 [1943].

Schinkel, Willem. *Denken in een tijd van sociale hypochondrie*. Kampen: Uitgeverij Klement, 2008a [2007].

Schinkel, Willem. “Schaf het integratiebeleid af.” *Tijdschrift voor sociale vraagstukken* 3, (2008b): 8-11.

Schinkel, Willem. *Over nut en nadeel van de sociologie voor het leven*. Amsterdam: Boom, 2014.

Schinkel, Willem, en Marguerite van den Berg. “Polariserend en moraliserend burgerschap in de inburgering.” In *Polarisatie, geredigeerd door Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling*,

188-205. Amsterdam: Uitgeverij SWP, 2009.

Weber, Max. *Politiek als beroep*. Baarn: Angora, 1999 [1919].

Wilson, Woodrow. “The Study of Administration.” *Political Science Quarterly* 2, (1887): 197-222.

The Discomfort in Frankfurt

Koen Schoenmakers

"The standards [...] of practical reason are grounded, so far as I can see, only in ourselves. More particularly, they are grounded only in what we cannot help caring about and cannot help considering important."

Harry Frankfurt in 'Getting it right', p. 190

Don't try to prove a Nazi wrong. (Discomfort of normative subjectivism)

The quote reported above makes some people very uncomfortable¹. These people believe that 'doing the right thing' is somehow grounded in something outside of us. Whether it is God, human rights or the undeniable law of reason, they claim something outside of us has to determine what is good. If not, would we not be able to justify anything? Are we then permitted to simply do whatever?

Of course, reality is indifferent to our comfort with it. If it were up to me, I would not choose to live on a planet which could at any moment be destroyed by an asteroid; I would choose not to have to die; I would choose to live in a world where people do not enslave one another. This would

be a much more comfortable world, yet reality does not seem to care.

When it comes to uncomfortable conclusions of astronomy, - an extinction-sized asteroid could at any point head in our direction - we accept it. When it comes to conclusions of medicine, - anyone can die of a stroke at any time - we accept it. Sure, we try to prevent these things; in fact practitioners and scientists do so every day. Still, we accept it. Upon learning about these things, we include them in our system of beliefs. No strings attached. But for some reason, when it comes to human actions, such as modern-day slavery, we do something odd. We acknowledge that this phenomenon exists, but in addition we claim that the people who inflict these crimes are wrong and mistaken. We include an additional existence into our belief system: the existence of objective reasons to act in a certain way.

This position is what is known as normative objectivism²: the idea that morality is grounded in something external to the individual person. According to normative

¹ Francis Beckwith, *Do the Right Thing: Readings in Applied Ethics and Social Philosophy* (Belmont, CA: Wadsworth/Thomson Learning, 2002).

² Shin Kim, "Moral Realism," *Internet Encyclopedia of Philosophy*, accessed May 19, 2019, <https://www.iep.utm.edu/moralrea>.

objectivists there is one source of morality which applies to everyone. Moral actions and beliefs can be wrong or right based on their correspondence with this source. The clearest example can be found in Christian morality, where the will of God determines what is good and bad. If an action or belief corresponds to God's will it is good, if it does not, it is bad. This applies to everyone in the same way. God need not always be the source, of course: objective human rights or Kant's fact of reason³ are other prominent examples.

Harry Frankfurt has a different view on morality. He believes morality does not come from an objective, universal source. Rather, morality is grounded in the individual person, specifically in what they cannot help caring about. The question of how we must act is determined by what we as individuals care about⁴. This means that someone who does not care about the same things as I do is not obligated to do the same things. This is a version of what we call normative subjectivism. Normative subjectivism⁵ implies that someone who cannot help but care about things that we find horrific is not objectively wrong; he or she just has a different viewpoint⁶. When faced with this implication in an interview

for the journal 'Ethical Perspectives', Frankfurt replied the following: "I think, to put it bluntly, that the Nazi may be leading just as fully human a life as anyone else. And our complaint against him is not that he's making some kind of mistake, but that he's getting in our way, and the only reasonable response is not to show him his error but to kill him or suppress him in some way."⁷

I wish to highlight two elements of this response. Firstly, Frankfurt points out that the Nazi is not mistaken. The notion of 'making a mistake' implies that there is a right way to do something, and you are failing to conform to it. When a portrait-artist makes a mistake and her model yells out "my nose does not look like that!"⁸ it is because part of the artist's task was to represent her model's nose, and her painting does not correspond to the source material. Similarly, a normative objectivist could call someone out on a moral mistake by pointing out that an action fails to correspond with the moral source material (like the will of God). For Frankfurt, there is no moral source material. There is nothing outside of us that we can point to, so no mistakes can be made. Secondly, Frankfurt indicates that we

³ Pawel Luków, "The Fact of Reason. Kant's Passage to Ordinary Moral Knowledge," *Kant-Studien* 84, no. 2 (January 1993): 204-219, doi:10.1515/kant.1993.84.2.204.

⁴ Harry G. Frankfurt et al., *Taking Ourselves Seriously & Getting It Right* (Stanford, CA: Stanford University Press, 2006), 190.

⁵ Emrys Westacott, "Moral Relativism," *Internet Encyclopedia of Philosophy*, accessed May 19, 2019, <https://www.iep.utm.edu/moral-re/#H4>.

⁶ Gilbert Harman, "Moral Relativism Defended," *Explaining Value*, 2000, 6, doi:10.1093/0198238045.003.0001.

⁷ Harry G Frankfurt, "The Importance of Being Earnest (about the Right Things)" Interviewed by de Graef, Ortwin. *Ethical Perspectives* 5, no.1, 1998, 18, http://www.ethical-perspectives.be/page.php?LAN=E&FILE=ep_index&ID=17.

⁸ The literary style of this essay was inspired by Frankfurt's own. Part of this is using random alternations of 'he' and 'she' in examples, instead of relying on the ugly 'he/she', sexist 'he'-only or awkwardly converting everything to plural 'they'.

cannot show someone his errors if he has not made a mistake. We cannot point out the one right way to act and demonstrate how different it is from the Nazis' behavior, because there is not only one right way to act. So, we cannot prove him wrong. If his way of living harms the things we care about then we can try to persuade him to change his mind, but if that does not cut it, we have no other option but to suppress or kill him.

I think Frankfurt's worldview makes people uncomfortable for two reasons. The first one lies in our fear of others. Large conflicts are seldom just conflicts of interest. Behind the conflicting goals lies a difference in perspective, beliefs or ideology. In conflict, we thus fight two fights: one so that we gain specific outcomes and one so that our moral beliefs prevail. Since an ideology is only as strong as the belief in it, it can help to solidify one's belief by grounding it in reality. An example: the words 'under God' were only added to the American pledge of allegiance during the cold war, when atheist communism was threatening Christian American culture⁹. Though liberty and justice – also mentioned in the pledge – are reasons to fight for, they may be subject to change and up for debate. Moreover, liberty and justice are attributes that can be shared by the enemy. In contrast 'having God on your side' cannot be shared, it cannot be changed, and it is indifferent to our disputes about it. Believing to have 'God on your side' or more generally 'Good on your side' is a way of solidifying

your belief by grounding it in something external and thereby sheltering it from the fallible and changing human mind.

The second reason is that we are afraid of ourselves and what we are capable of. Our moral beliefs can completely change over the course of a lifetime. The realization that you could one day behave in a way that you now find completely unacceptable is scary to anyone. Think of a devout Catholic man with a wife and kids who in the future will 'come out' as a homosexual and lose his faith. At the current moment, he is not yet aware of his capacity to be sexually attracted to other men and his faith seems unshakeable to him. Furthermore, he views sodomy and non-believing as terrible sins. If he would realize that he could one day commit such terrible sins without remorse, this future-self would frighten him deeply. Although this fear can be experienced by both the normative objectivist and subjectivist, this discomfort is greater for the subjectivist. The objectivist might say that, since morality is grounded in something external, the conservative Catholic and the atheist homosexual cannot both be right. We might not be able to tell whether homosexuality is ultimately acceptable or not, but only one of these corresponds to objective moral truth, not both. The objectivist might therefore be reassured by the idea that even though he might sway from the right path, the right path remains unmoved. His actions might make him immoral, but the moral fabric of the universe remains

⁹ Christopher Petrella, "The Ugly History of the Pledge of Allegiance - and Why It Matters," The Washington Post, November 03, 2017, accessed May 19, 2019, <https://www.washingtonpost.com/news/made-by-history/wp/2017/11/03/the-ugly-history-of-the-pledge-of-allegiance-and-why-it-matters>.

completely stable. In contrast, the subjectivist has no such reassurance. In changing his moral convictions, the moral fabric of his entire universe shifts, with no stable external morality to back it up. In short, the fear is that if morality is subjective we alone have the power over the moral universe. With great power comes great responsibility, one we do not wish to bear.

These two discomforts are united by a common theme: they both illustrate the fear that if morality is not grounded in an external source, there are no bounds to morality at all: anyone could at any point do whatever and be morally justified. In the first discomfort this is manifested in the fear that moral beliefs of others that we find appalling might be just as valid as our own. In the second discomfort this is manifested in the fear that the moral beliefs of our future self are just as valid as our current ones. In both cases this discomfort becomes greater when the alternative moral view differs more from our current one. The more unrestrained morality is, the more it could differ from our moral beliefs, the more uncomfortable it gets.

In this essay the argument I will try to make is the following: in normative subjectivism in the style of Frankfurt, moral views are not unrestrained: there are bounds to what we can believe to be moral. In fact, moral views are more restricted in Frankfurt-like normative

subjectivism than they are in normative objectivism. We therefore have no reason to be too uncomfortable.

“...why reality is important: we live in the real world! We depend upon it, we need it, we need to know about it, we need to be able to find our way around it and if we don't have the truth we can't do those things!”

Harry Frankfurt in 'Bullshit'

Vitamins were important to the Greeks (Morality bounded by truth)

While Frankfurt is a complete subjectivist when it comes to morality, he is a complete objectivist when it comes to his view on metaphysics¹⁰: a world exists, it is outside of us and it is independent of our thoughts about it. This is most vividly expressed in the motto “vitamins were important to the Greeks”: the Greeks might have been ignorant when it comes to the existence of vitamins, they might have therefore not cared the least bit about them, they might have never actively undertaken any action to consume them, but they were important to them: vitamins influence the body's health and longevity, and these are things they did care about¹¹. This example illustrates that for Frankfurt reality is independent of our thoughts and feelings about it. For Frankfurt, empirical disputes (unlike moral disputes)

¹⁰ Harry G. Frankfurt, *On Truth* (New York: Knopf, 2017), 9.

¹¹ Harry G. Frankfurt et al., *Taking Ourselves Seriously & Getting It Right* (Stanford, CA: Stanford University Press, 2006), 181.

resemble the previous mentioned example of the portrait artist. When the artist replies: “Your nose does look like that!”, she is referring to a source material: the actual nose of her model. Since reality is singular and indifferent to individual opinions, the artist and/or the model must have made an error, they cannot both be right.

Before we continue, it is important to understand a crucial concept within the philosophy of Frankfurt: *wholeheartedness*. To be wholehearted is to have none of the desires you identify with contradict each other¹². This does not mean that you always act the way you would want to, nor that you never change your mind or doubt yourself. It just means no contradictions arise from the things you identify as wanting. An example: imagine a person who both has the desire to never smoke again and the desire to have one last cigarette. She has not made her mind up and she identifies with both. She sees herself both as a smoker and a quitter. This person is un-wholehearted since smoking and quitting directly contradict each other. Now imagine that this same person (who both has the desire to smoke and quit), sees the desire to smoke as a rogue part of her that she is tormented by. What she truly wants is to go cold turkey, but her desire for another nicotine fix just will not let her. In this case this person is wholehearted. She might still be troubled, she might still not act in the way she would really want to, but

she has made her choice. The only desire she identifies with is the desire to quit smoking forever and this is not in contradiction with anything¹³.

Most of us would agree that it is undesirable to be un-wholehearted. This is a first restriction on morality. When we are faced with a moral dilemma, we can sometimes have contradictory moral intuitions. Perhaps the most well-known example of this is the ‘Fat Man-case’ in the famous trolley dilemmas¹⁴. In this scenario, the only way of saving five people is by pushing one large man in front of a train. Many people do not know what to do here; they want to both push and not push the man, and they realize they cannot do both. When incoherency like this is pointed out, most people feel forced to pick a side. Of course, this is only a small restriction on our morality. (In this regard, morality is only bounded by analytical truths such as transitivity or the law of the excluded middle.¹⁵). Furthermore, this restriction applies for both metaphysical objectivists and subjectivists.

Nevertheless, this restriction in the form of wholeheartedness is greatly extended for metaphysical realists, because they take empirical knowledge into account. When they do this, they extend their scope. They do not just include their desires in isolation from their minds, but take into consideration the way they are restricted by reality. If you have the desire to smoke, but there is no tobacco shop

¹² Harry G. Frankfurt, *The Importance of What We Care About: Philosophical Essays* (Cambridge: Cambridge University Press, 1998), 165.

¹³ Harry G. Frankfurt, *The Importance of What We Care About: Philosophical Essays* (Cambridge: Cambridge University Press, 1998), 165.

¹⁴ Judith Jarvis Thomson, “The Trolley Problem,” *The Yale Law Journal* 94, no. 6 (May 1985): 1409, doi:10.2307/796133.

¹⁵ Transitivity: if $a \rightarrow b$ and $b \rightarrow c$ then $a \rightarrow c$. Law of the excluded middle: a or not a , but never both.

for miles around and you care about not having to drive for hours, your choice is easily made. To extend this to moral issues let us consider the following. You identify with the following aspects of your volitional complex. One, you care about the well-being of other people, and two, you want to donate 10.000 euros to the 'Make a Wish' foundation. In addition, you believe that all human lives have equal worth. At first glance this seems perfectly coherent and – not taking into account any unknown volitional elements – this person seems perfectly wholehearted. Indeed, based on these three elements alone no contradictions can be found.

But say someone were to refer you to an article which compares the expenses of several charities, and this article tells you the 'Make a Wish'-foundations needs an average of 10.000 euros to make one wish of a terminally ill kid come true; this could be a single day pretending to be a princess, meeting a famous singer or be driven around in a racecar. The article also mentions that 'Cure the World' can save five young lives from a life-threatening disease, for the same amount of money. The latter clearly 'buys' more well-being: just think of the parental grief that would get prevented. When faced with this empirical knowledge you probably change your belief about what the moral thing to do is. All of a sudden donating to 'Make a Wish' is contradictory, and no longer a moral thing to do.

When we have aesthetical disputes, like whether the Beatles or the Stones are better, there are no facts we can use to convince our interlocutor. We might use authority or rhetoric to convince someone, but presenting a table about

the notes/minute of each song will not do much good (They could reply: "it might be more complex, but it isn't better!"). Moral discourse with a Frankfurtian is something completely different. Facts matter here. Even though this person might be wholehearted in her moral beliefs, we could show that she is incoherent based on facts. We could show that she is empirically un-wholehearted. Sure, we are able to ignore facts. Sometimes we actively deny facts that are too much of a shock to our worldview, but to a large extent we try to avoid incoherence, and once we truly realize that we cannot have our cake and eat it too, we choose.

If normative subjectivism was paired with metaphysical subjectivism, moral disputes would become very similar to aesthetical disputes. You can indeed find just about anything beautiful without running into contradictions. Facts present no bounds. In this case the discomfort would be justified: if someone believes that reality is dependent on our mind and there is no static 'true' reality behind it, he could come to have any moral belief system as long as it is internally consistent. A dictator with this world view could care for the wellbeing of his starving populace and spend millions on cars and palaces, all the while not making any philosophical errors. In reality, every dollar spent for his own luxury is a dollar not spent on bread for the people. In reality, no symbol of status has a positive effect on the wellbeing so great that it outweighs their need for food. Yet, if he does not care about, or believe in reality, then this is not an issue for him. If there is no source material, one cannot make an error.

But Frankfurt cares about truth. He believes the world we live in restricts us. We do not have infinite resources so sometimes we cannot reasonably do anything except choose. The morals of a Frankfurterian are bounded. If he really does care about truth, he is bound to strive to not only be consistent within, but also with the world he finds himself in.

Stuck in the middle with you (Morality bounded by causality)

To comprehend the second - and greater - way in which Frankfurt's subjectivist morality is constrained we have to understand his conception of free will. Most traditional incompatibilist conceptions of free will share the requirement that an action is only free if the agent could have done otherwise. In 'Alternate possibilities and moral responsibility' Frankfurt calls this the principle of alternate possibilities (PAP)¹⁶. This seems to make intuitive sense: if you could not have possibly done otherwise there was not much of a choice. That seems similar to a situation in which someone forces you to do something and leaves you no option. We would hardly call this action free.

This traditional view of free actions (PAP required) is sometimes mockingly called 'the little gods view' because of the way it contradicts causal determinism. If human beings generally act freely and in most of our choices we could have

done otherwise, we seem separated from the causality of the world surrounding us. Rocks fall according to laws, electricity flows according to laws, atoms move according to laws. But humans who are themselves built from the same law-abiding fabric would somehow be exempted from this ruling. If this is the case, we are causes that are not caused by anything, unmoved movers, little gods.

Frankfurt has a different view on free will. He believes that the PAP is not a necessary requirement¹⁷. Examples that do not satisfy the PAP, but nevertheless (intuitively) display actions of free will, have become known as Frankfurt-type cases. My personal favorite Frankfurt-type case was first described by Fischer¹⁸ and is illustrated below.

Imagine a hypothetical evil plot conspired by the Democrats. They have secretly implanted microchips into voters' brains. These chips will remain completely dormant unless, whilst in the voting booth, a voter is just about to choose a Republican. At that point, the microchip briefly intervenes to change the behavior of the voter in such a way that they select a Democrat instead and leave the booth. Afterwards the microchip will deactivate (until the next election). Now, imagine the chip successfully fulfils its purpose: someone intended to vote Republican but the chip made her vote Democrat instead. This voter was clearly coerced and her action was not free. However, what about the voter that already intended to vote Democrat? She goes

¹⁶ Harry G. Frankfurt, "Alternate Possibilities and Moral Responsibility," *The Journal of Philosophy* 66, no. 23 (1969): 839, doi:10.2307/2023833.

¹⁷ Harry G. Frankfurt, "Alternate Possibilities and Moral Responsibility," *The Journal of Philosophy* 66, no. 23 (1969): 830, doi:10.2307/2023833.

¹⁸ John Martin Fischer, "Recent Work on Moral Responsibility," *Ethics* 110, no. 1 (1999): 109, doi:10.1086/233206.

into the voting booth, selects her candidate of choice and leaves. The chip remains dormant, hence no intervention, and the voter acts exactly how she intended.

A traditional view on free will would claim that the second voter's action was not free, because the principle of alternate possibilities was not met. The voter could not have done otherwise, because, whether she wanted to or not, she would have voted Democrat. But she did want to! The second voter completely identified with her choice to vote Democrat. It was her choice, regardless of the fact that she could not have done otherwise. It therefore does not seem right to say that this action was not free. Frankfurt composes a different conception of free will that perhaps is less intuitive but holds up better against philosophical scrutiny. He proposes that an action is free if one wanted this action to happen and if one identifies with it¹⁹.

Unlike the little gods view, Frankfurt's view is compatible with determinism. This means that under his definition of free choice, the universe could be completely causally determined, all our actions could be set in stone from the start, but we could still be free. Here we reach another restraint on morality in normative subjectivism: the inability to escape from the causal chain. When Frankfurt uses the phrase 'cannot help but care about'²⁰ he means it. If we are not little gods, we do not always have an alternate possibility, i.e., there are some things we are just stuck with.

As human beings, we are definitely free in so far that we come to identify with beliefs and desires. But are we able to go against them? Say you are having a cup of tea at your much beloved and blind grandmother's house. You notice that she has left her safe open and all her valuable jewelry lies there for the taking. You care for your grandmother, you do not think it is moral to steal and you do not want the jewelry (you have no reason to do so: you are more than satisfied with the money you earn, you do not wear jewelry yourself and you know no one who would appreciate it as a gift etc.). Would you be able to steal the jewelry? You might say 'if I needed the money I might' or 'if I did not love my grandmother I might' or even 'If I needed to prove a philosophical point I might'. But, assuming circumstances did not change, would you be able to do it? Remember that you have no motive to steal, you do not want the jewelry, you do not want to harm your grandmother and you do not want to be a thief. If you were a little god, you would be able to steal the jewelry in principle, but I would say that we human beings simply cannot.

Our upbringing and culture shape us so that we identify with certain desires and beliefs. We come to care for other people and we come to care about certain principles. If there is nothing to make us act contrary to those beliefs and desires, we do not and in fact we are not able to. In unchanging circumstances, we thus do not have to be afraid

¹⁹ Harry G. Frankfurt, "Alternate Possibilities and Moral Responsibility," *The Journal of Philosophy* 66, no. 23 (1969): 838, doi:10.2307/2023833.

²⁰ Harry G. Frankfurt et al., *Taking Ourselves Seriously & Getting It Right* (Stanford, CA: Stanford University Press, 2006), 190.

that we betray what we care for, because we cannot. We are not the masters of our own moral universe (though we might be responsible for it.²¹).

If normative subjectivism was paired with a traditional conception of free will, this too would lead to unrestrained morality. The experienced discomfort would then be justified. If we would indeed all be ‘little gods’, unmoved movers in our own right, we could at any point choose to do anything. This means that the moral balance of the world is only dependent on trillions of moral decisions falling the right way, though they could have fallen the other way every time. We would be wholly dependent on the (unnecessary) benevolence of people, time and time again for every choice. When we look at it from an individual level this would mean that we could indeed at any point do something horrible, even without a gradual change of character or changing circumstances. It seems much more plausible, however, that in unchanging circumstances we truly are not able to betray what we care for. The fact that we want many of our decisions to be the way that they are does not mean we could have done otherwise. If it is unrestrained morality that discomforts you when faced with Frankfurt, you should fear not. Ask yourself this: if you had to choose, would you trust a ‘little god’ acting in accordance with his belief of an unperceivable moral source, or a determined being acting in accordance with what he cannot help but care about. Which one seems more restrained?

Cold comfort (Comfort of normative objectivism)

As I hope to have illustrated, normative subjectivism implies unrestrained morality only when combined with metaphysical subjectivism or a traditional conception of free will, neither of which are essential to normative subjectivism. The discomfort people experience in normative subjectivism is thus not justified. But, what about the comfort they find in normative objectivism?

When a normative objectivist is faced with a Nazi, how does having ‘Good on her side’ help her? Will this make her able to show him the error in his ways? We can empirically conclude that this is not the case. Jehovah’s witnesses are convinced to have God on their side, but many of the doors they knock on get slammed shut. Perhaps their problem is that they believe in a wrong moral truth, and someone whose beliefs are in correspondence with the real objective moral truth would be able to convince all their interlocutors. Many times in history, however, we have seen opposing parties, both believing to have Good or God on their side, clashing without reaching a consensus in an argument. Muslims versus Christians; Confederates versus the Unionists; native tribes versus colonialists; Persians versus Greeks... The list goes on. Never did one single moral view prevail over all. In the end, the Allies – many of whom where normative objectivists – had to suppress and kill Nazis just as much as Frankfurt would have.

²¹ The focus of ‘Alternate possibilities and moral responsibility’ lies on moral responsibility and not on free will although these concepts are heavily intertwined. This essay highlights the role of freedom of choice but I wanted to acknowledge the more intended meaning of the work with this final sentence.

When people with a different moral viewpoint stand in our way, there is much we can do. We can accept them if they do us little harm; we can play on their imagination; inspire them; show them the nastiness of their views and the beauty of our own. But if all else fails, and they are thoroughly in our way, we can do nothing more than suppress or kill. The existence of an objective moral truth does not change this arsenal, it does not change the odds, and it does not change what we have to do.

Nothing to fear but fear itself (Conclusion)

We can conclude that normative subjectivism implies unrestrained morality only when combined with metaphysical subjectivism or a traditional conception of free will. Since Frankfurt's philosophy has none of these characteristics, we have no reason to fear that in his philosophical view anyone could find anything moral. The discomfort people experience in his normative subjectivism is thus not justified. Meanwhile the comfort we experience in normative objectivism seems idle: it is merely a comforting idea that does not have real world consequences. There are many reasons to agree or disagree with the philosophy of Frankfurt, but fear should not be one of them.

Acknowledgements

I would first and foremost like to express my gratitude to Dr. Patrick Delaere for nominating the original version of this essay and for teaching the challenging course that led to its conception. Without him I would not have been introduced to the works of Harry

Frankfurt and I would not have reached the philosophical conclusions I have today. Secondly, I would like to thank my father for always being willing to do initial editing on my writing; this has made me feel very supported. Lastly, I would like to thank the ESJP editorial team for providing me with their – at times much-needed – feedback. The essay has, in my opinion, significantly improved because of it. It has been a great learning experience, the highlight of my philosophical career so far and truly an honour.

Koen Schoenmakers (1997) is a fulltime student in both philosophy and public administration at EUR. He believes that philosophy is only valuable if it has societal impact. Consequently, one of the questions that interests him most is "In what way do philosophy and knowledge influence politics and society?". In the future he hopes to communicate philosophical and scientific knowledge in popular media.

References

- Beckwith, Francis. *Do the Right Thing: Readings in Applied Ethics and Social Philosophy*. Belmont, CA: Wadsworth/Thomson Learning, 2002.
- Fischer, John Martin. "Recent Work on Moral Responsibility." *Ethics* 110, no. 1 (1999): 93-139. doi:10.1086/233206.
- Frankfurt, Harry G. "Alternate Possibilities and Moral Responsibility." *The Journal of Philosophy* 66, no. 23 (1969): 829. doi:10.2307/2023833.
- Frankfurt, Harry G. "The Importance of Being Earnest (about the Right Things)" Interviewed by de Graef, Ortwin. *Ethical Perspectives* 5, no.1 (1998): 15-43. http://www.ethical-perspectives.be/page.php?LAN=E&FILE=ep_index&ID=17
- Frankfurt, Harry G. *The Importance of What We Care About: Philosophical Essays*. Cambridge University Press, 1998.

Frankfurt, Harry G., Debra Satz, Christine M. Korsgaard, Michael Bratman, and Meir Dan-Cohen. *Taking Ourselves Seriously & Getting It Right*. Stanford, CA: Stanford University Press, 2006.

Frankfurt, Harry G. *On Truth*. New York: Knopf, 2017.

Harman, Gilbert. "Moral Relativism Defended." *Explaining Value*, 2000, 3-19. doi:10.1093/0198238045.003.0001.

Kim, Shin. "Moral Realism." *Internet Encyclopedia of Philosophy*. Accessed May 19, 2019. <https://www.iep.utm.edu/moralrea/>.

Luków, Pawel. "The Fact of Reason. Kant's Passage to Ordinary Moral Knowledge." *Kant-Studien* 84, no. 2 (January 1993): 204-21. doi:10.1515/kant.1993.84.2.204.

Think Nice. "Bullshit! | Featuring Harry Frankfurt." YouTube. June 15, 2016. Accessed May 19, 2019. https://www.youtube.com/watch?v=_D9Y-1Jcov4.

Petrella, Christopher. "The Ugly History of the Pledge of Allegiance - and Why It Matters." *The Washington Post*. November 03, 2017. Accessed May 19, 2019. <https://www.washingtonpost.com/news/made-by-history/wp/2017/11/03/the-ugly-history-of-the-pledge-of-allegiance-and-why-it-matters/>.

Thomson, Judith Jarvis. "The Trolley Problem." *The Yale Law Journal* 94, no. 6 (May 1985): 1395. doi:10.2307/796133.

Westacott, Emrys. "Moral Relativism." *Internet Encyclopedia of Philosophy*. Accessed May 19, 2019. <https://www.iep.utm.edu/moral-re/#H4>.

Keeping it in the family

Exploring how the context-dependent effects of family business succession on inequality of opportunity can contribute to policy

Erica Yu

Is the practice of inheritance legitimate? This was the question posed to philosophers, economists, and other social scientists in a conference subtitled “Ethical and Economic Aspects of Wealth Transfers” at the University of Antwerp in 1995. Haslett (1997), in a contribution to the conference entitled “Distributive Justice and Inheritance”, argued that the practice of inheritance is illegitimate. The practice of bequeathing wealth, he claimed, is inconsistent with an essential value of capitalism: equality of opportunity. Inherited wealth gives an individual access to certain opportunities (e.g. personal investment in productive capital) that others cannot have without such wealth. In a similar vein, Halliday (2018) argues that the practice of inheritance results in economic segregation, which occurs when “an individual’s life prospects, and/or social status, depend on [whether] his or her group [...] [possesses] greater wealth than other groups” (1). He further explains, “[the practice of inheritance makes] one’s prospects in life become dependent on the fortune of being born into a family that already possesses substantial wealth, which it has managed to retain through the passing of generations” (1).

Family business succession is a specific type of inheritance that has received little attention in the literature,

but retains these potentially negative impacts on equality of opportunity. There are two ways in which a family business can be inherited: by passing on ownership of the business, or by passing on management of the business. Business ownership succession, on the one hand, involves a kind of wealth transfer wherein the wealth grows as the business itself grows, even without the inheriting person’s active effort. This gives individuals inheriting ownership of a business an unfair advantage over others whose parents do not possess such productive capital, much less pass it down to their children. Business management succession, on the other hand, might involve giving family members an advantage over equally qualified (or even better qualified) non-members of the family when making appointments for vacant positions left by retired or deceased family members.

While family businesses may no longer be the norm in the developed world, they are still very much a widespread phenomenon in developing economies. In 2013, in the Middle East and Eastern Europe, at least 60% of large companies are family-owned (Björnberg, Elstrodt, and Pandit 2014). This percentage goes up to at least 70% in India and Latin America, and at least 80% in Southeast Asia. As family business succession is very much relevant in large parts of

the developing world today, and due to its potential negative impacts on equality of opportunity, it is valuable to bring the ethical and economic discussion on the practice of inheritance and equality of opportunity into the realm of family business succession. In order to do so, I will concentrate specifically on two research questions.

The first research question that I address in this essay is the following: Does family business succession have a negative impact on equality of opportunity? I argue that this answer depends on certain background conditions in place in society. Whether business ownership succession negatively affects equality of opportunity hinges on whether the family that owns and manages the business is coming from an overall position of disadvantage or privilege. Whether business management succession negatively affects equality of opportunity depends on whether the company is in a competitive industry that would be able to punish inefficient nepotistic behavior.

The answer to the first question then informs the answer to the second research question of this essay: Should business ownership and management succession be prohibited or controlled? Specifically, I argue that policies that aim to control business ownership succession in order to promote equality of opportunity should primarily target large family-owned firms, defined as corporations listed on an exchange, rather than small family-owned firms, defined as sole proprietorships or partnerships that are unlisted. Families that own large businesses have access to more opportunities to increase their wealth than families that own small businesses. With regards to business management

succession, I argue that a policy response might not be necessary if the business is in a highly competitive industry. In non-competitive industries, already existing antitrust legislation can be enhanced to incorporate measures to minimize the kinds of nepotism in business management succession that undermine equality of opportunity.

The essay will proceed as follows. Section I clarifies the key concepts of family businesses and equality of opportunity, and explicates the argument that family business succession has a negative impact on equality of opportunity. Section II then qualifies this argument with the problem of second best. Whether or not family business succession is harmful to equality of opportunity depends on certain circumstances, such as whether the family that conveys advantages to future generations comes from a disadvantaged or a privileged position. Drawing on this, Section III argues that policies to control business ownership succession should primarily target large family-owned firms instead of small family-owned firms, because the families that own the former have greater access to opportunities to increase their wealth than the families that own the latter. Section IV then argues that business management succession may not require policy intervention, especially when the company is in a competitive market. In non-competitive industries, already existing antitrust legislation can be strengthened to regulate business management succession as well. Section V concludes that the effects of family business succession on equality of opportunity are context-dependent, and that policy interventions should take these context-dependencies into account.

1. How might family business succession negatively affect equality of opportunity?

In order to see how family business succession may have a negative impact on equality of opportunity, it is important to clearly define both family business and equality of opportunity.

There are two important aspects to the definition of a family business: family ownership and family management. The precise definition of a family business in terms of these aspects varies, but there is a general consensus that the following features should be present: in a sole proprietorship or a partnership, family ownership and management simply entail that a family member is named as an owner-operator of the company. In a stock corporation, family ownership entails that a significant portion (i.e. one that would afford the family control and influence over decisions concerning the business) of the company's shares are held by family members, while family management entails that family members hold executive positions, or are in the company's board of directors. If a business is family-owned, family-managed, or both, then it is a family business. For an example of a more precise definition, Dieleman, Shim, and Ibrahim (2013, 8) posit that a family business is one where "(co-)founders or their family members are present among the 20 largest shareholders or as board members".

The succession of family businesses can also be understood by drawing on these two aspects. A business can be passed on to the next generation of the family in terms of

ownership, management, or both. Business ownership succession involves the passing on of a business's assets (in a sole proprietorship) or of one's shares in the business (in a partnership or corporation) to a family member. Business management succession involves assigning a vacant leadership position in the company to a family member. It is important to distinguish between these two types of business succession as each will have different implications in terms of policy interventions to promote equality of opportunity, which I will now define.

In this essay, I use equality of opportunity in line with Haslett (1986, 128). He defines equality of opportunity as the "opportunity for all to pursue, successfully, the occupation of their choice". This definition is not only concerned with formal equality of opportunity, which posits that people should be judged solely on merit. Haslett's definition encompasses substantive equality of opportunity, defined as follows:

Even if all are eligible to apply for a superior position and applications are judged fairly on their merits, [...] genuine or substantive equality of opportunity requires that all have a genuine opportunity to become qualified (Arneson 2015).

Under substantive equality of opportunity, anyone who wants to become a concert pianist must have the opportunity to acquire the necessary skills and social connections to be able to do so. However, Haslett acknowledges that this is an unattainable ideal that probably should not be fully pursued. Take, for example, parents who teach their child how to play

the piano at an early age. They pass on advantages in terms of musical ability to their child, and complete equality of opportunity would prohibit them from doing so unless all other parents are also able to teach their children how to play the piano. I argue that this is an unacceptable result, because it impinges on parents' right to raise their children in the manner that they choose. It is important to keep this in mind when considering possible policy interventions that aim to promote substantive equality of opportunity.

How does family business succession negatively impact equality of opportunity? Let me take each aspect of family business succession in turn. Business ownership succession essentially involves the transfer of productive capital from one generation of the family to the next in the form of assets in a sole proprietorship or a partnership, and company shares for corporations. Owning these company shares means owning wealth that grows as the company itself grows. This, of course, also entails some responsibility on the inheriting family members: they have to ensure that the business remains profitable in order to increase the value of their company shares. These responsibilities, however, are minimal (e.g. voting on certain issues and electing directors). Given that they acquire this productive capital asset that gives them financial gain (e.g. in the form of dividends or the ability to make loans using the asset as capital) with minimal responsibilities and without cost to themselves, inheriting family members are given an unfair advantage over others who would have to have a substantial amount of savings in order to be able to acquire such productive capital. Moreover, this problem becomes cumulative because with

these financial gains from holding shares of the company, the inheriting family member then has even more capital to invest, and thus to profit from. Those without the opportunity to inherit such productive capital will be even further left behind.

Business management succession is said to negatively impact equality of opportunity in two possible ways. The first is when family members are given an advantage over equally qualified (or even better qualified) non-members of the family when appointing replacements for vacant positions left by retired or deceased family members. The second is that even when a family member is the most qualified, she might have come to be the most qualified because of advantages imparted to her by other family members. Thus, whether or not the family member inheriting the position in the business is the most qualified candidate, she is being given an unfair advantage over other potential candidates for the job.

2. Does family business succession always have negative effects on equality of opportunity?

In the previous section, I established that family business succession has potential negative impacts on equality of opportunity. From this, it is a natural step to argue that in order to promote equality of opportunity, family business succession should be prohibited or controlled in all situations. In this section, I will present an argument by Means (2016) against an unconditional prohibition or control

of family business succession due to what he calls the problem of second best. I then use this argument to further specify under which conditions prohibition or control of business ownership and management succession would indeed promote equality of opportunity.

Means (2016, 951), drawing on the general theory of second best put forward by Lipsey and Lancaster (1956), summarizes the problem of second best as “[assuming] that the best course of action is that which most closely approximates the outcome under ideal circumstances”. This is problematic because if it is not possible to satisfy all the conditions necessary for a system to be at an optimum, then satisfying as many of these conditions as possible might not be the best way to reach the second best to the optimum. Achieving this level might require the other variables to be at suboptimal values as well.

Let me put the problem of second best in the context of inequality of opportunity and family business succession. There are many conditions in the current socio-economic system that depart from the optimum of complete equality of opportunity. One of these suboptimal conditions is the ability of families to pass on family businesses to future generations, since it endows a certain level of advantage to those who are given management and ownership of these businesses. The problem of second best draws attention to the other suboptimal conditions, such as systemic inequalities experienced by specific groups of people, that also exist alongside the one that needs to be corrected. These other conditions might mean that taking away the ability of

families to pass on family businesses to future generations actually brings the socio-economic system away from its goal of greater overall equality of opportunity.

I will illustrate a situation in which the best course of action may actually be to allow the suboptimal condition of permitting families to pass on business management and ownership to future generations to persist. In our hypothetical socio-economic system, I name the following, as specified above:

Optimum (O): complete equality of opportunity

Suboptimal condition 1 (SO1): family business succession

I then add another suboptimal condition to the system: the family that owns the business consists of migrants who arrived in the country without social connections, adequate material means, or acceptable qualifications for the new country that they moved to. In Southeast Asia, for example, a significant number of the family business founders were migrants from China who were under these exact conditions (Crawford 2000, 78). I then name this condition:

Suboptimal condition 2 (SO2): disadvantaged immigrant family

It is clear that, given SO2, eliminating SO1 might actually negatively impact O and allowing SO1 to remain might promote O. For example, parents who do not possess the social connections necessary to ensure a good professional career for their children would be able to compensate for

that lack of opportunity by handing over the family business to them. In situations like these, allowing a business to be passed on to future generations actually promotes equality of opportunity by giving disadvantaged families a way to compensate for their unfavorable position over the generations.

It should be emphasized that Means' argument that I have presented here does not claim that allowing family businesses to be passed on promotes equality of opportunity absolutely, in all circumstances. His argument should be thought more of as a cautionary principle. It is important to base our judgments on whether family business successions promote or negatively impact equality of opportunity on real-world conditions, not on the notion of an ideal society with complete equality of opportunity. In other words, context matters. The next two sections will go into the policy implications of family business succession when these contextual factors are taken into account. Section III will examine business ownership succession in the context of firm size, and Section IV will look at business management succession in the context of industry competitiveness.

3. Ownership Succession and Firm Size

When considering business ownership succession, I argue that it is important to take company size into account. The size of a company is determined by different standards in different places, but two common measures used include the amount of capital that is invested in the company and the amount of revenue that the company generates. A family

that owns a large company thus has large amounts of capital invested in a company that generates large revenues, and also has the advantage of economies of scale. This means that it costs less for the large family business to grow even bigger, and thus to increase the wealth of the family shareholders. Small family companies do not have the advantage of scale and have less capital that grows slower than in large family companies. Thus, families that own large businesses have access to more opportunities to increase their wealth than families that own small businesses. If improving equality of opportunity is a concern, then policies to control business ownership succession should target large family businesses more than small family businesses.

One policy to control business ownership succession is a death duty, which is essentially an inheritance tax to be paid on the value of the shares of the business being passed down. Bracewell-Milnes (1997) brings attention to the fact that death duties disproportionately harm small family firms, defined as sole proprietorships or partnerships that are unlisted, while leaving big family firms, defined as stock corporations listed on an exchange, virtually unaffected. In large listed firms, on the one hand, the inheriting shareholder is able to sell some of her inherited shares to cover the burden of the taxes that will be charged, while leaving the company unaffected. On the other hand, the small family firm will always be negatively affected by whatever the inheriting shareholder does in order to cover the tax costs. The inheriting shareholder can either have the company itself buy the inherited shares, which significantly weakens its financial position because of the large cash outflow this

entails, or she can sell the shares to outsiders, which effectively means giving the firm away. Either option leaves the company at a disadvantage. I argue that policies that aim to promote equality of opportunity should have the opposite effect than death duties have: large family firms should carry a proportionally larger burden from policies that control business ownership succession than small family firms.

One such policy could be setting a certain limit, such as a maximum market capitalization (i.e. a maximum total market value of the company) for family business ownership succession to be permitted. This would mean that smaller family firms below the market capitalization limit would still be allowed to transfer ownership of company shares to family members without cost, while those above the limit might be progressively taxed. This might of course just incentivize family businesses to stay under a certain size. Moreover, this would entail additional monitoring and implementation costs beyond the costs of an unconditional policy to prohibit or control family business ownership succession. How, then, should such a policy be implemented? These issues concerning optimal taxation and its implementation are outside the scope of this essay. I am simply arguing that it should be clear that the policy being created is directed against business ownership succession in large firms and not in small firms. This makes it more likely that the policy promotes equality of opportunity instead of having a negative impact on it.

4. Management Succession and Competitive Markets

In the previous section, I have discussed a policy intervention to control business ownership succession in order to promote equality of opportunity. In this section, I will discuss policies that tackle business management succession. I will argue that under the condition that the business is in a competitive industry, business management succession to family members is not likely to compromise equality of opportunity. Thus, in competitive industries, policy interventions prohibiting transfers of business management might not be necessary to promote equality of opportunity. What I mean by a competitive industry is that there are many other companies selling the same good or service that the family business is selling, and that all of them are actively competing for greater market share. I will then discuss in turn each of the two ways business management succession is said to negatively affect equality of opportunity.

The first is when family members are given an advantage over equally qualified (or even higher qualified) non-members of the family when appointing replacements for vacant positions left by retired or deceased family members. If the business is in a competitive industry, it would be in the family's interests—as the managers of the company charged with ensuring its profitability—to hire the best person for any important position, whether she is a family member or not. This is because if they forego hiring the best person for

the job in order to give the position to a less-qualified family member, then the best person can be hired by a competing company, which could mean weakening the family business' position in the market. There is evidence that the market mechanism may actually work in this regard: there is a strong trend towards hiring an outsider to take over the CEO or Chairman role to replace a family member in listed Singaporean family businesses (Dieleman, Shim, and Ibrahim 2013). Thus, in a competitive industry, there is strong reason to believe that when a family member is hired for a top position in the company, it is because she is the best person for the job. Prohibiting family business management succession would thus not be necessary.

The second way business management succession is said to negatively affect equality of opportunity raises an important objection to the argument I have just made. Even if the family member is indeed the most qualified, she has come to be the most qualified because of advantages imparted to her by other family members. Because she was being groomed to take on an important position in the family business from an early age, she was given access to social connections, together with company and industry-specific knowledge and experience that other people did not have access to. Prohibiting family business management succession would then remove incentives for family business owners to impart these advantages on to the next generation. However, even if family business owners were not able to pass on the company to their children, they are still, as

parents, incentivized to expose their children to the workings of the business in order to give them general knowledge and experience they can use to their advantage in whatever profession they eventually choose. If it is precisely this imparting of advantages that is unfair, then that should be the target of a policy to promote equality of opportunity. However, prohibiting parents from passing on such business-related knowledge and experience to their children would be an impingement of their right to raise their children in the manner that they choose, as I have argued in the first section.

Another objection to the argument that controlling business management succession is unnecessary in competitive markets that may be raised here is that family members can also be hired for positions that are high-paying, but are not essential to the running of the business. The (in)competence of the people holding these non-essential positions would not substantially affect the business' market share. Thus, it can be argued that even being in a competitive industry would not hinder businesses from giving such non-essential positions to family members on bases other than merit. My response to this is that giving non-essential positions to family members hurts the efficiency of the business whether or not the industry is competitive. Furthermore, the more competitive the industry, the less inefficiency a company can accommodate before it becomes unviable. Thus, a competitive industry would also tend to minimize these non-essential positions being given to family members.

What about when the family business is not in a competitive industry, such as when it has some degree of monopoly power? A business in such industries would be able to set its prices at levels that allow it to endure inefficiencies resulting from incompetent managers and hiring family members for non-essential positions in the company. Should positions in such businesses be allowed to be passed on to or created for future generations? In order to promote equality of opportunity, the answer to both questions should be in the negative. When a less competent family member is hired instead of a more competent outsider, the market is not able to discipline the business by decreasing its market share precisely because it has monopoly power. This power also enables the business to keep raising its prices to compensate for inefficiencies that result from giving non-essential positions to family members. Existing antitrust policies that aim to promote fair competition in industries could be enhanced in order to take these considerations of nepotism and equality of opportunity into account.

5. Conclusion

In this essay, I have shown how policy proposals to prohibit or control family business ownership and management succession would benefit from taking what Means (2016) calls the problem of second best into account. In a society where there are multiple conditions that run contrary to the ideal of complete equality of opportunity, one cannot assume that simply removing a single condition, family business succession, will bring society closer to this ideal.

Other background conditions must be taken into account to determine whether or not family business succession has negative impacts on equality of opportunity, and what policy interventions (if any) are best to take.

In terms of business ownership succession, firm size should be taken into account when implementing policies such as death duties. Families that own large companies, defined as listed corporations, own larger amounts of productive capital than families that own smaller businesses, defined as sole proprietorships or partnerships, and thus have greater opportunities to even further increase their wealth. Because of this, the effects of policies such as death duties should fall more on large family firms than on small ones.

In terms of business management succession, the competitiveness of the industry that the family business is part of is an important consideration in assessing whether policy interventions are necessary to promote equality of opportunity. In competitive industries, it is not in the family's interests as business managers to forego hiring a more competent candidate for a managerial position for a less competent family member. Thus, policy intervention is not necessary. In non-competitive industries, however, hiring a family member over a more qualified non-family member would not have the same consequences as in competitive industries. Thus, business management succession should be controlled in these cases. Existing antitrust policies could be enhanced to take these considerations of nepotism and equality of opportunity into account.

About the Author

Erica Yu (1994) was born and raised in the Philippines, where she graduated from an honors program in Economics at Ateneo de Manila University in 2017. After working for a year in data science, Erica decided to move to the Netherlands to study Philosophy and Economics at Erasmus University Rotterdam. Outside the university, you might find Erica running around the Kralingse Plas, training to break two hours for her next half-marathon.

References

- Arneson, Richard. "Equality of Opportunity." In Stanford Encyclopedia of Philosophy. Stanford University, 1997–. Article published October 9, 2002; last modified March 25, 2015. <https://plato.stanford.edu/archives/sum2015/entries/equal-opportunity/>.
- Björnberg, Åsa, Heinz-Peter Elstrodt, and Vivek Pandit. 2014. "The Family Business Factor in Emerging Markets." *McKinsey Quarterly*, December 2014: 1–6.
- Bracewell-Milnes, Barry. 1997. "Response to David Haslett." In *Is Inheritance Legitimate?*, edited by Guido Erreygers, and Toon Vandeveld, 221–30. New York: Springer Verlag Berlin Heidelberg.
- Crawford, Darryl. 2000. "Chinese capitalism: Cultures, the Southeast Asian region and economic globalisation." *Third World Quarterly* 21, no. 1: 69–86.
- Dieleman, Marleen, Jungwook Shim, and Muhammad Ibrahim. 2013. "Asian Family Firms: Success and Succession." DBS Bank Ltd & Centre for Governance, Institutions and Organisations (CGIO), May 2013: 1–40.
- Halliday, Daniel. 2018. *Inheritance of Wealth: Justice, Equality, and the Right to Bequeath*. New York: Oxford University Press.
- Haslett, David W. 1997. "Distributive Justice and Inheritance." In *Is Inheritance Legitimate?*, edited by Guido Erreygers, and Toon Vandeveld, 133–50. New York: Springer Verlag Berlin Heidelberg.
- Haslett, David W. 1986. "Is Inheritance Justified?" *Philosophy & Public Affairs* 15, no. 2: 122–155.
- Lipsey, Richard G., and Kelvin Lancaster. 1956. "The General Theory of Second Best." *The Review of Economic Studies* 24, no. 1: 11–32.
- Means, Benjamin. 2016. "Wealth Inequality and Family Businesses." *Emory Law Journal* 65, no. 4: 937–86.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 3.0 Unported License. For more information, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>

